

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון - [CC BY-NC-SA 2.5](#) אסור
בשימוש מסחרי
וספרי ויקיטקסט תחת רשיון [GNU Free Doc. License](#)
בס"ד - כל הזכויות שמורות (c) ל ר' פנחס ראובן שליט"א ולויקיטקסט על פ' הרמב"ם

משנה מסכת תמורה (מ)

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#)

פרק א

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

פרק ב

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#)

פרק ג

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

פרק ד

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#)

פרק ה

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

פרק ו

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

פרק ז

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

פרק א - משנה א

הכל ממירים, אחד אנשים ואחד נשים (ב). לא שאדם רשאי להמיר, אלא, שאם המיר, מומר, וסופג את הארבעים (ג). הלהנים ממירים את שלהם, וישראל ממירים את שלהם. אין הלהנים ממירים לא בחטאת ולא באשם ולא בבכור. אמר רבי יוחנן בן נורי, וכי מפני מה אין ממירים בבכור. אמר לו רבי עקיבא, חטאת ואשם מתנה לכהן, והבכור מתנה לכהן. מה חטאת ואשם אין ממירים בו, אף הבכור לא ימירנו בו. אמר לו רבי יוחנן בן נורי, מה לי אינו ממיר בחטאת ובאשם, שאין זכין בהן בחייהם. תאמר בבכור, שזכין בו בחייו. אמר לו רבי עקיבא, והלא כבר נאמר, והיה הוא ותמורתו יהיה קדש (ויקרא כז), היכן קדשה חלה עליו, בבית הבעלים, אף תמורה בבית הבעלים:

ר"ע מברטנורה **הכל ממירין**. הכל מתפיסין בקדשת תמורה, שתופקת קדשת תמורה בבהמת חליו, אם אמר זו תחת זו של הקדש. בין על פי

אֲנָשִׁים בֵּין עַל פִּי נָשִׁים, כְּגוֹן אִם הַמִּירָה אֲשֶׁה, תּוֹפֶסֶת קִדְשָׁת תַּמּוּרָה
עַל פִּיהָ. וְהַכֹּל דִּתְנִינָן הָכָא, לְאַתּוּי יוֹרֵשׁ שָׂאֵם הַמִּיר בְּקִרְבָּן שֶׁהַפְּרִישׁ
מּוֹרִישׁוֹ בְּחִיּוֹ, תַּמּוּרְתּוֹ תַּמּוּרָה **[א]**: **לֹא שְׂאֵדָם רִשְׁאֵי לְהַמִּיר**. דְּהָא
כְּתִיב לֹא יִמִּיר: **מוֹמֵר**. נִתְפָּסֶת עָלֶיהָ קִדְשָׁה וְשִׁתִּיהוּ קְדוּשׁוֹת: **וְסוֹפֵג אֶת
הָאֲרָבָעִים**. לּוֹקֵה עַל לֹא דְלֹא יִמִּיר, וְאָף עַל גַּב דְּלֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה
הוּא, דְּקִימָא לָן כָּל לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה אִין לּוֹקִין עָלָיו חוּץ מִנְשֻׁבַּע
וּמִימֵר וּמְקַלֵּל אֶת חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם **[ד]**. וְאִם תֵּאמֵר, לֹא הִנְתַּק לַעֲשֵׂה הוּא,
דְּכְתִיב וְהָיָה הוּא וְתַמּוּרְתּוֹ יִהְיֶה קִדֵּשׁ, וְאִין לּוֹקִין עַל לֹא הִנְתַּק לַעֲשֵׂה.
יֵשׁ לּוֹמֵר, דְּשְׂאֵנִי הָכָא שֶׁהֲלֹא כּוֹלֵל יוֹתֵר מִן הָעֲשֵׂה שָׂבוּ, שְׂכַל מִימֵר
לּוֹקֵה וְאִין כָּל מִימֵר עוֹשֵׂה תַּמּוּרָה, שְׁהָרִי שִׁתְּפִים וְצַבוּר אִין עוֹשִׂין
תַּמּוּרָה, וְכִיּוֹן דְּאִין הָעֲשֵׂה שְׁוֵה לְלֹא לֹא מְקַרִי לֹא הִנְתַּק לַעֲשֵׂה:
הַכֹּהֲנִים מִמִּירִין אֶת שְׂלֵהוּ. קִרְבָּנוֹת שֶׁהַפְּרִישׁ הִכְהֵן לְהַקְרִיב לַעֲצֻמוֹ,
אִם הַמִּיר בּוֹ הִכְהֵן מִתְּפִיס בְּתַמּוּרָה: **לֹא בְּחֻטָּאת וְלֹא בְּאֲשָׁם**. שְׁנֵתָן לוֹ
יִשְׂרָאֵל שִׁיקְרִיב לוֹ, אִם הַמִּיר בּוֹ הִכְהֵן אִין עוֹשֵׂה תַּמּוּרָה עַל יָדוֹ, דְּהָא
אִין לוֹ חֶלֶק בּוֹ, אֶלְא מִשְׁעַת הַקְּטֹרֶת אֲמוּרִין וְאֵילָךְ זֹכֵה בְּבֶשֶׂר, וְאִין
אֲדָם מִתְּפִיס בְּדָבָר שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ: **וְלֹא בְּבִכּוֹר**. שְׁנֵתָן לוֹ יִשְׂרָאֵל: **וְכִי מִפְּנֵי
מָה אִין הַכֹּהֲנִין מִמִּירִים בְּבִכּוֹר**. וְהֵלֵא כְּלוֹ שֶׁל כֹּהֵן הוּא וּמַחֲיִים נוֹתְנִים
לוֹ וְאִין יִשְׂרָאֵל מִתְּכַפֵּר בּוֹ: **מָה חֻטָּאת וְאֲשָׁם אִין מִמִּירִין**. דְּהָא וְדָאֵי
פְּשִׁיטָא לָן דְּאִין הַכֹּהֲנִים זֹכִים בְּהוֹן אֶלְא מִהַקְּטֹרֶת אֲמוּרִין וְאֵילָךְ: **מָה
לִי אִינוֹ מִמִּיר בְּחֻטָּאת וְאֲשָׁם**. כְּלוֹמֵר, דִּין הוּא שְׂאִין כֹּהֲנִים מִמִּירִין
בְּחֻטָּאת וְאֲשָׁם כּוּי: **וְהָיָה הוּא וְתַמּוּרְתּוֹ**. מְקִישׁ תַּמּוּרָה לְהַקְדֵּשׁ עֲצֻמוֹ:
הֵיכָן קִדְשָׁה חֻלָּה. עַל הַהַקְדֵּשׁ, בְּבֵית בְּעֵלִים: **אֵף תַּמּוּרָה**. לֹא תַחּוּל אֶלְא
בְּבֵית בְּעֵלִים, אֲבָל בְּבֵית כֹּהֵן לֹא חִילָא לְגַמְרִי, הַלְכָךְ אִין כֹּהֵן מִמִּיר
בְּבִכּוֹר. אֲבָל יִשְׂרָאֵל אִם הַמִּיר בּוֹ, נִתְפָּס בְּקִדְשָׁה, שְׁהָרִי בְּרִשׁוֹתוֹ חֻלָּה
הַקְדֵּשָׁה עַל הַבְּכּוֹר **[ה]**. וְהִלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [א] בַּגְמָרָא יְלִיף לִיה מִקְרָא: **[ב] נָשִׁים**. אֵף עַל גַּב דִּתְנִין בְּמִשְׁנָה
ז' פָּרֶק קַמָּא דְּקִדּוּשִׁין כָּל מִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה כּוּי אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים
חִיבִים כּוּי, אֲצִטְרִיךְ לְמַתְנֵי הָכִי, דְּמַהוּ דְּתִימָא הָנִי מְלִי עֲנֵשׁ דְּשׁוּה בֵּין בְּיַחֲד
בֵּין בְּצַבוּר, אֲבָל הָכָא כִּיּוֹן דְּעֲנֵשׁ שְׂאִינוֹ שְׁוֵה בְּכָל הוּא, דִּתְנִין אִין הַצַּבוּר
וְהַשְׁתְּפִים עוֹשִׂין תַּמּוּרָה, אֲשֶׁה נְמִי כִי עַבְדָּה לֹא לְקָא, קָא מִשְׁמַע לָן,
מִדְּכְתִיב וְאִם הִמֵּר, וְהוּהוּ מְצִי לְמַכְתֵּב אִם, אֲתִי וַיִּי לְרַבּוֹת הָאֲשֶׁה. גְּמָרָא:
[ג] הָאֲרָבָעִים. וְאִם תֵּאמֵר וְאֲמַאי לֹא תִנִּי שְׁמוֹנִים, דְּהָא כְּתִיב לֹא יַחֲלִיפוּ
וְלֹא יִמִּיר אֲתוֹ. וַיֵּשׁ לּוֹמֵר דְּלֹא נְחִית לְמַנְיָן מְלֻקִּיּוֹת אֶלְא כְּלוֹמֵר דְּלֻקִּי עָלֶיהָ.
עוֹד יֵשׁ לּוֹמֵר דְּלַעוֹלָם לֹא לְקִי אֶלְא אֲרָבָעִים, וְתִרִי לְאוּי צְרִיכִי, חַד בְּקִרְבָּן
שְׁלוֹ וְחַד בְּשֶׁל חֲבֵרוֹ, וְכִגוֹן דְּאֲמֵר כָּל הַרוּצָה לְהַמִּיר יָבֵא וַיִּמִּיר. תּוֹסְפוֹת: **[ד]**
וְכֹן כְּתִב הַרְמַב"ם. וּבַגְמָרָא יְלִפְיָן לְנֻשְׁבַּע וּמְקַלֵּל מְקַרְאֵי. וּמִימֵר, אֲמֵר רַבִּי
יוֹחָנָן לֹא תִתְנִי וּמִימֵר מִשׁוּם דְּבִדְבוּרוֹ עֲבִיד מַעֲשֵׂה. פֶּרֶשׁ רִשְׁ"י שֶׁעֲשֵׂה מַחֲלִין
קִדְשִׁים. וְאִם כֹּן קִשְׁיַת הַר"ב לֹא קִשְׁה מִיָּדִי, וְכֹן הַקְּשָׁה הַכֶּסֶף מִשְׁנָה וְהַפְּגִיד
מִשְׁנָה. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ה]** וְכֹן כֹּהֵן שֶׁהַמִּיר בְּבִכּוֹר שְׁנוֹלֵד לוֹ, לֹא
בְּבִכּוֹר שְׁלֶקַח מִיִּשְׂרָאֵל, הָרִי זֹו תַּמּוּרָה. הַרְמַב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הכל ממירין אחד אנשים ואחד נשים לא שאדם כו': הכהנים ממירין בשלהן וישראל ממירין בשלהן כו': מה שאמר הכל ממירין כך סדורו הכל עושין תמורה אם המירו ואפילו יורש אם המיר בקרבן שהניח מורישו עושה תמורה וכבר בארנו בתחלת מכות שלא שניתק לעשה אין לוקין עליו ותמורה לאו שניתק נעשה ומה שחייבו ללקות עליו היות הלאו כולל לכל בני אדם והוא שנאמר ולא ימירנו ועשה שבה שהוא והיה הוא ותמורתו יהיה קודש אינו כולל הכל כמו הלאו לפי ששותפין וצבור אינם עושין תמורה ולפי שלא השוה לאו שבה לעשה שבה לא היה דינו כדין לאו שניתק לעשה לפי שכל המימר לוקה ואין כל מימר עושה תמורה וכבר בארנו בתחלת מכות מה שאמרו כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל חבירו בשם וא"ר עקיבא כמו שהקדושה לא תחול אלא לדבר שיש בביתו כך התמורה צריך שתהא בביתו ובכור אינו בביתו מעיקרא אלא בביתו של ישראל והלכה כר"ע: (רמב"ם)

פרק א - משנה ב

מְמִירֵין מִן הַבְּקָר עַל הַצֹּאן וּמִן הַצֹּאן עַל הַבְּקָר, מִן הַכֶּבֶּשִׁים עַל הָעִזִּים וּמִן הָעִזִּים עַל הַכֶּבֶּשִׁים, מִן הַזְּכָרִים עַל הַנְּקִבּוֹת וּמִן הַנְּקִבּוֹת עַל הַזְּכָרִים, מִן הַתְּמִימִים עַל בְּעָלֵי מוּמִין וּמִבְּעָלֵי מוּמִין עַל הַתְּמִימִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם), לֹא יַחְלִיפְנוּ וְלֹא יִמִּיר אֶתֹּו טוֹב בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב. אֵיזֶהוּ טוֹב בְּרָע, בְּעָלֵי מוּמִין שֶׁקֵּדֵם הַקִּדְשׁוֹן אֶת מוּמָם. מְמִירִים אֶחָד בְּשָׁנִים וּשְׁנַיִם בְּאַחָד, אֶחָד בְּמָאָה וּמָאָה בְּאַחָד (ו). רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אֵין מְמִירִים אֶלָּא אֶחָד בְּאַחָד,

שְׁנַאמֵר (ויקרא כז), וְהָיָה הוּא וְתַמּוּרָתוֹ, מַה הוּא מִיַּחַד, אֶף תַּמּוּרָתוֹ מִיַּחַד:

ר"ע מברטנורה מְמִירִין מִן הַבֶּקֶר עַל הַצֹּאן וְכוּ'. דְּכַתִּיב בְּהֵמָה בְּבַהֲמָה, וְצֹאן וּבֶקֶר זְכָרִים וּנְקִיבוֹת כְּלֵהוּ בְּהֵמָה מִקְרוּ: **טוֹב בְּרַע**. טוֹב שֶׁל חֲלִין לֹא יָמִיר אוֹתוֹ בְּרַע שֶׁל קֹדֶשׁ, וְאִם הָמַר יָמִיר וְגו', אֲלֵמָּא בְּעֵלֵי מוּמִין עֲבָדֵי תַּמּוּרָה. וְאַפְעַל מוּם חִילָא תַּמּוּרָה, דְּכַתִּיב אוֹ רַע בְּטוֹב, דְּמִשְׁמַע בְּעַל מוּם שֶׁל חֲלִין בְּתָם שֶׁל קֹדֶשׁ: **וְאִיזְהוּ טוֹב בְּרַע**. כְּלוּמַר, אִיזְהוּ רַע שֶׁל קֹדֶשׁ דְּעֵבִיד תַּמּוּרָה, כֹּל שֶׁקֹּדֶם הִקְדִּישׁוּ אֶת מוּמוֹ. אֲבָל קֹדֶם מוּמוֹ אֶת הִקְדִּישׁוּ דְלֵא חָלָה עָלָיו קֹדֶשׁהּ, לֹא עֲבִיד תַּמּוּרָה. מִדְּהוּהּ מְצִי לְמַכְתָּב לֹא יָמִיר טוֹב בְּרַע אוֹ רַע [בז], וְהוּהּ מִשְׁמַע [או רע] לֹא יָמִיר לֹא בְּטוֹב וְלֹא בְּרַע, בְּטוֹב בְּתָרָא דְכַתָּב רַחֲמָנָא לְמָה לִי, לוּמַר לְךָ טוֹב מִעֲקָרוֹ, שְׁבִשְׁעָה שֶׁהִקְדִּישׁ הָיָה תָם וְשׁוֹב נִפְלָ בּוֹ מוּם, עוֹשֶׂה תַּמּוּרָה. רַע מִעֲקָרוֹ, שְׁנִפְלָ בּוֹ מוּם קֹדֶם שֶׁהִקְדִּישׁ, אִין עוֹשֶׂה תַּמּוּרָה: **מְמִירִין אֶחָד**. שֶׁל חֲלִין בְּשָׁנִים, שֶׁל קֹדֶשׁ, כְּגוֹן שְׁאָמַר הָרִי זֶה תַּחַת אֵלָיו: **וּשְׁנַיִם**. דְּחֲלִין בְּאֶחָד דְּקֹדֶשׁ, כְּגוֹן הָרִי אֵלָיו תַּחַת זֶה: **מַה הוּא מִיַּחַד**. דְּכַתִּיב הוּא. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ו} **אֶחָד כּו'.** יְלִיף לָהּ בְּגִמְרָא מִקְרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מְמִירִים מִן הַבֶּקֶר עַל הַצֹּאן וּמִן הַצֹּאן עַל הַבֶּקֶר כּו': מְמִירִין אֶחָד בְּשָׁנִים וּשְׁנַיִם בְּאֶחָד אֶחָד בְּמֵאָה וּמֵאָה בְּאֶחָד כּו': רֵאִיָּה עַל זֶה מַה שְׁאָמַר בְּהֵמָה בְּבַהֲמָה וְשֵׁם בְּהֵמָה נּוֹפֵל עַל מִינִים רַבִּים זְכָרִים וּנְקִיבוֹת וְרֵאִיתוֹ עַל בְּעֵלֵי מוּמִין מִמָּה שְׁנַאמֵר טוֹב בְּרַע שֶׁהִקְדִּישׁ טוֹב בְּרַע רוּצָה לוֹמַר שֶׁהִיא טוֹב בְּתַחֲלָה וְנַעֲשֶׂה רַע רוּצָה לוֹמַר שְׁאִירַע בּוֹ הַמוּמִין וּלְפִיכֵךְ יַעֲשֶׂה תַּמּוּרָה אֲבָל אִם קֹדֶם מוּם לְהִקְדִּישׁוֹ וְלֹא חָלָה עָלָיו קֹדֶשׁ לֹא יַעֲשֶׂה תַּמּוּרָה כְּמוֹ שְׁבִאֲרֵנוּ בְּשָׁנֵי מְבֻכּוֹרוֹת וְהִלְכָה כַּחֲכָמִים: (רמב"ם)

פּרָק א - מִשְׁנֵה ג

אִין מְמִירִין אֲבָרִים בְּעֲבָרִים וְלֹא עֲבָרִים בְּאֲבָרִים, וְלֹא אֲבָרִים וְעֲבָרִים בְּשִׁלְמִים וְלֹא

שְׁלָמִים בָּהֶן. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, מְמִירִים אֲבָרִין
בְּשְׁלָמִים וְלֹא שְׁלָמִים בְּאֲבָרִין. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
וְהֵלֵא {ז} בְּמִקְדָּשֵׁינוּ, הָאֹמֵר רַגְלָהּ שֶׁל זֶה עוֹלָה,
כִּלְהַ עוֹלָה, אִף כְּשֵׁי־אֹמֵר רַגְלָהּ שֶׁל זֶה תַּחַת זֶה,
תִּהְיֶה כִּלְהַ תְּמוּרָה תַּחֲתֵיהָ:

ר"ע מברטנורה אברים בעברים. אברים דחלון בעברים דקדוש. שאם
אמר תהא רגל בהמה זו תמורת עבר קדוש שבמעי בהמה זו, אין הקדשה
חלה על האבר: **ולא עברים באברים.** שאם אמר הרי עבר שבבהמת
חלון זו תמורת רגל של בהמת קדוש זו, אין העבר קדוש: **ולא עברים
ואברים.** של חלון, בשלמים דקדוש: **ולא שלמים.** דחלון, בעברים
ואברים של קדוש: **ממירין אברים בשלמים.** אמר הרי רגל בהמת חלון
זו תמורת בהמת קדוש זו, חלה תמורה על האבר ופשטה לה בכל
הבהמה והויא תמורה כלה וקרבה: **ולא שלמים בהן.** דאין כח באבר
אחד של בהמת קדוש לעשות תמורה: **והלא במקדשיו.** בתחלת ההקדש
כשאומר רגלה של זו עולה: **כלה עולה.** כדילפינן מקרא דכתיב (ויקרא כז)
כל אשר יתן ממנו להי יהיה קדוש, כשהוא אומר יהיה קדוש, לרבות את
כלה. והלכה כתנא קמא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} והלא כו'. ובריש פרק י"א דחלון כתבתי דאף לתנא קמא
כך הוא במקדש אבר שהנשמה תלויה בו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין ממירין אברים בעוברים ולא עוברים באברים כו': דע
שהמקדש עובר הרי הוא מוקדש ואפילו קדשי מזבח ואין הלכה כר' יוסי
בענין התמורה: (רמב"ם)

פ ר ק א - מ ש נ ה ד

אין המדמע מדמע אלא לפי חשבון. אין
המחמץ מחמץ אלא לפי חשבון. אין המים

השׂאוֹבִים פּוֹסְלִין אֶת הַמְקוֹה אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבוֹן :

ר"ע מברטנורה אין המדמיע מדמיע אלא לפי חשבון. סאה של תרומה שנפלה לפחות ממאה חלין ונדמעו, ונפל מן המדמיע למקום אחר, בעינו מאה מן החלין לפי מה שיש תרומה בסאה זו של דמוע, ולא בעינו מאה סאה כנגד כל אותה סאה של דמוע, שאינה נחשבת כלה תרומה לאסר חלין שניים: ואין המחמץ מחמץ אלא לפי חשבון. עסה של חלין שנתחמצה בשאר של תרומה הרי כלה אסורה לזרים. ואם נפל מאותה עסה לתוך עסה אחרת של חלין וחמצתה, אינה אוסרתה אלא לפי חשבון שאר של תרומה שנתערב בה, ולא מתסרא אחרונה אלא אם כן נפל בה מן הראשונה שעור גדול כל כך שיש בשאר של תרומה המערב בה כדי לחמץ האחרונה בלא צרוף החלין המדמעים: ואין מים שאובים פוסלים את המקוה אלא לפי חשבון. מקוה שיש בו אחת ועשרים סאים מי גשמים, ממלא בפתף תשע עשרה סאין ופותקו למקוה דרך המשכה והן טהורים. ואף על גב דשלשה לגין מים שאובין פוסלין את המקוה, השאיבה כשירה כשהיא דרך המשכה והיה שם בראשונה רב שעור מקוה שהוא עשרים ואחת סאין מי גשמים. והינו לפי חשבון, דאין השאובים פוסלים המקוה כשהן דרך המשכה אלא אם כן הן עשרים סאים מים שאובים, שאין שם רב שעור מקוה ממי גשמים. כך נראה פרוש משנה זו, וכן פרשתי במסכת תרומות פרק סאה תרומה. אבל בגמרא הכי פרושא, לפי חשבון כלים, שאין שלשה לגין מים שאובין פוסלים את המקוה אלא אם כן נפלו למקוה משלשה כלים או פחות, אבל אם נפלו מארבעה כלים או יותר, אינן פוסלים, והינו דקאמר ואין מים שאובים פוסלים את המקוה אלא לפי חשבון, שמחשבים הכלים שמהן נפלו שלשה לגין מים למקוה, ומונין אותן, אם הם שלשה כלים או פחות פוסלים את המקוה, ואם משלשה כלים ולמעלה, אין פוסלין [ח]. ומתניתין רבי יוסי בן חוני היא, דהוא סבר שלשה לגין שנפלו מיותר משלשה כלים אין פוסלין, ואינה הלכה [ט]:

(ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ח] רש"י והר"מ. ולפרוש זה אינו דומה הך לפי חשבון לאינד, דאינהו מירי לפי חשבון הדבר הפוסל. לכך נראה פרוש התוספות שפרשו, חשבון הלגין שפוסלין המקוה, דהינו שלשה. ועין תוספות יום טוב: [ט] וכן כתב הרמב"ם. ותימה, דהא סתם לן כותיה בסוף פרק ג' דמקואות וקא דנקט בדבריו רבי יוסי בן חוני, דהכי קתני לה בהדא בפריגתא. הר"ש. ובאמת הרמב"ם בחבורו חזר בו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ואין המחומץ כו': כבר בארנו ההלכה הזאת בדיוק בחמישי מתרומות ובאר הגמרא בה כאן דבר פשוט והוא שאם נפל שאור של חולין ושל תרומה בתוך העיסה והחמיצה משתיהן

כאחת לא תהיה העיסה ההיא מדומעת כמו שנתבאר העיקר בשני מערלה עד שיהא משאור של תרומה לבדו להחמיץ וכן ג' לוגין מים שאובים שנפלו למקוה שפוסלים אותו כמו שזכרנו פעמים אם נפלו מארבעה וחמשה כלים אינם פוסלים עד שיהיו כולם מג' כלים או פחות זה דעת ר' יוסי בן חוני ואינו אמת וזהו שאמר לפי חשבון כלים ויוסי בן חוני הוא ואין באותו המאמר דבר שיפסיד שום דבר ממה שזכרנו בחמישי מתרומות: (רמב"ם)

פרק א - משנה ה

אין מי חטאת נעשין מי חטאת אלא עם מתן אפר. אין בית הפרס עושה בית הפרס, ולא תרומה אחר תרומה, ולא תמורה עושה תמורה, ולא הנולד עושה תמורה. רבי יהודה אומר, הנולד עושה תמורה. אמרו לו, הקדש עושה תמורה, לא הנולד ולא תמורה עושין תמורה:

ר"ע מברטנורה אין מי חטאת נעשין מי חטאת אלא עם מתן אפר. בשעה שנותן את האפר נעשים מי חטאת, והלכך בעינן שיהיו מים תחלה בכלי ואחר כך אפר. אבל נתן אפר תחלה ואחר כך מים, פסול, דהא לא היו שם מים בשעת מתן אפר כדי שיעשו מי חטאת, ותו לא מעבדי מי חטאת. וקרא דכתיב (במדבר יט) ונתן עליו מים חיים, לא שיתן המים על האפר, דהא כתיב מים חיים אל כלי, דמשמע המים נתונים אל הכלי ולא אל [האפר], אלא, ונתן עליו, להזהיר שאחר שיתן [האפר] על המים יערבם באצבעו לפה ויחזיר המים שתחתיו עליו [י]: **אין בית הפרס עושה בית הפרס.** שדה שנחרש בה קבר, אם חזר וחרש בית הפרס ושדות שסביבותיו, לא מחזקין לשאר שדות כבית הפרס ולומר שהמחרשה הוליקה העצמות לשדות שסביבותיה, דקבר אחד לא עביד בית הפרס. אלא כל אותה שדה שאבד בה הקבר שאין ידוע היכן הוא, ומלא מענה לכאן ומלא מענה לכאן לאותו דרך שרגילים בני הבקעה

לְחַרֵּשׁ שְׂדוֹתֵיהֶן, אִם לְמִזְרַח וּמִמְעַרְב אוֹ צָפוֹן וְדָרוֹם, דְּשָׂמָא לְאַחַד מִשְׁנֵי רֵאשִׁיָּה הִיָּה הַקָּבֶר וּמִשָּׁם נִתְגַּלְגַּל הָעֶצֶם לְתוֹךְ אַחַת מִן הַשְּׂדוֹת שֶׁמִּכָּאן וּמִכָּאן [יא], וְכֵן שְׁעָרוֹ חֲכָמִים דְּמִלְא מַעְנֵה רְאוּיֹת הָעֶצְמוֹת לְגַלְגַּל עַל יְדֵי הַמַּחְרָשָׁה, טָפִי לֹא. וְכִמָּה מְלֵא מַעְנֵה, מֵאָה אִמָּה: **וְאִין תְּרוּמָה אַחַר תְּרוּמָה.** הַשְּׂתַפִּים שֶׁתָּרְמוּ זֶה אַחַר זֶה, תְּרוּמַת הָרֵאשׁוֹן אֵינָה תְּרוּמָה, דְּכִיּוֹן שְׁחִזַר הַשְּׁנֵי וְתָרַם, גְּלִי דְעֵתִיָּה דְלֹא נִיחָא לִיה בְּתְרוּמַת הָרֵאשׁוֹן, וְהוּי לִיה רֵאשׁוֹן תָּוָרַם שְׁלֵא מִדְעַת חֲבֵרוֹ, וְכֵן הַשְּׁנֵי [יב]. וּמִתְנִיתִין רַבֵּי עֲקִיבָא הִיא [יג], וְאֵינָה הִלְכָה. אֶלְא אִם תָּרַם הָרֵאשׁוֹן כְּשַׁעוֹר דְּהֵינּוּ אַחַד מִחֲמֻשִּׁים, אֵין תְּרוּמַת הַשְּׁנֵי תְּרוּמָה. וְאִם לֹא תָרַם הָרֵאשׁוֹן אֶלְא בְּעֵין רְעָה [יד], כְּגוֹן שֶׁתָּרַם אַחַד מִשְׁשִׁים, תְּרוּמַת הַשְּׁנֵי תְּרוּמָה [טו]: **וְאִין תְּמוּרָה עוֹשֶׂה תְּמוּרָה.** דְּאָמַר קָרָא וְתְמוּרָתוֹ יְהִיָּה קֹדֶשׁ, וְלֹא תְמוּרַת תְּמוּרָתוֹ: **וְלֹא הוֹלֵד עוֹשֶׂה תְּמוּרָה.** דְּאָמַר קָרָא וְהִיָּה הוּא, וְלֹא הוֹלֵד: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הוֹלֵד עוֹשֶׂה תְּמוּרָה.** דְּאָמַר קָרָא יְהִיָּה, לְרַבּוֹת אֶת הוֹלֵד. וְרַבֵּן סָבְרִי, יְהִיָּה, לְרַבּוֹת שׁוּגְג כְּמִזִּיד, שְׂאָם סָבַר [לְהַמִּיר] שְׁחֹר [וְהַמִּיר] אֶת הַלְבָן, דְּגִבֵּי קֹדְשִׁים לֹא קֹדֵישׁ מִשׁוּם דְּהוּי הַקֹּדֶשׁ בְּטַעוּת, וְגִבֵּי תְמוּרָה קֹדֵישׁ. וְהִלְכָה כְּחֲכָמִים. וּמִיָּהוּ אָף עַל גַּב דְּאִין תְּמוּרָה עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, קִיָּמָא לָן מִמִּירִין וְחוּזְרִין וּמִמִּירִין בְּבִהְמָה אַחַת, וְאֶפְלוּ כְּמָה בְּהֵמוֹת עַל בְּהֵמָה אַחַת שֶׁל הַקֹּדֶשׁ, בֵּין בַּבַּת אַחַת בֵּין בְּזֵה אַחַר זֵה, כְּלָן תְּמוּרָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [י] גִּמְרָא, מֵאִי חֲזִית דְּאִמְרַת סִיפִיָּה דְּקָרָא דְּוִקָא, דְּלָמָא רִישָׁא דְּקָרָא דְּוִקָא [וְאֶל כָּלֵי לְהַכִּי אֵתָא שְׂתֵּהָא חֵיטוֹ בְּכָלֵי שְׁלֵא מִלְּאָם בְּכָלֵי אַחַר וְיַעֲרַם לְכָלֵי זֶה, אֶלְא זֶה יִתּוּ לְתוֹךְ הַמַּעֲנֵן וְיִסַּח הַמַּיִם לְתוֹכוֹ. רש"י] לֹא מְצִית אִמְרַת. מֵאִי מְצִינוּ בְּכָל מְקוֹם מִכְשִׁיר לְמַעְלָה [כְּגוֹן בְּסוּטָה, עֶפֶר לְמַעְלָה שֶׁהוּא הַמִּכְשִׁיר אֶת הַמַּיִם לְבַדּוֹ וְהוּי לְמַעְלָה, דְּמִצְוָה לְהַקְדִּים הַמַּיִם כְּדִכְתִּיב וּמִן הָעֶפֶר וְגוֹ', אָף כָּאן מִכְשִׁיר לְמַעְלָה: **[יא]** וּפְלִיאָה הוּא בְּעֵינֵי, דְּהִתְנֵן בְּמִשְׁנָה ג' פָּרָק י"ז דְּאִתְּהַלּוֹת, הַחוֹרֵשׁ מִשְׁדָּה שְׂאֵבַד הַקָּבֶר בְּתוֹכָה אֵינּוּ עוֹשֶׂה בֵּית הַפָּרֶס, וּפְרֵשׁ הַר"ב דְּהוּי לִיה סִפְק סִפְקָא, שְׂמָא לֹא חֲרַשׁ בְּמְקוֹם הַקָּבֶר [וְאֶפְלוּ חֲרַשׁ כָּל הַשְּׂדָה יֵשׁ לְכָל צַד סִפְק דְּשָׂמָא הִיָּה הַקָּבֶר בְּצַד הָאַחַר], וְאִם תְּמַצָּא לּוֹמַר חֲרַשׁ, שְׂמָא לֹא הוֹלִיךְ מִמְּנָה עֶצֶם. וְלִי נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּמֵאִי דְּאָמַר בְּגִמְרָא שְׁלֵשׁ שְׂדוֹת וּשְׁתֵּי מַעְנוֹת, פְּרוּשׁ, בֵּין כָּל הַשְּׁלֵשׁ שְׂדוֹת שְׁתֵּי מַעְנוֹת וְהַקָּבֶר הִיָּה בְּאִמְצָעוֹ שֶׁל אִמְצָעֵי. וּכְפֵרוֹשׁ הַר"ב הֵתֵם רִישׁ הַפָּרָק. וְעֵין תּוֹסֵפּוֹת יוֹם טוֹב: **[יב]** וְכֵן פִּרְשׁ רִש"י, דְּהָא סְתָמָא קָאמַר אֵינָה תְּרוּמָה. וְהַתּוֹסֵפּוֹת הַקָּשׁוּ, דְּאִין זֶה כְּמוֹ וְלֹא תְמוּרָה אַחַר תְּמוּרָה, דְּהֵתֵם הָרֵאשׁוֹן תְּמוּרָה וְהַשְּׁנֵי אֵינָה תְּמוּרָה. לְכֵן נִרְאָה לְפָרֵשׁ הַכִּי נִמְי דְּהָרֵאשׁוֹן תְּרוּמָה וְלֹא הַשְּׁנֵי: **[יג]** דְּפָרָק ג' דְּתְרוּמוֹת מִשְׁנָה ג' דְּקָאמַר אֵין תְּרוּמַת שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה. וְהָא דְּאִיתָא הֵתֵם תְּרוּמַת שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה, כְּתַב הַר"שׁ, דְּחִלּוּף גִּרְסָאוֹת הֵן. וּלְפָרוּשׁ הַתּוֹסֵפּוֹת דְּבִסְמוּךְ, צָרִיךְ לּוֹמַר דְּגִרְסִינָן דְּתַנְיָא, וּמִירִי בְּשִׁנְתָּנוּ רְשׁוּת זֶה לְזֶה לְתָרַם. וְהֵתֵם בְּתְרוּמוֹת מִירִי בְּלֹא נִתְּנוּ רְשׁוּת זֶה לְזֶה רְשׁוּת. וְעֵין תּוֹסֵפּוֹת יוֹם טוֹב: **[יד]** וְהוּא הַדִּין אִפְכָא נְמִי. וְעֵין שָׁם בְּפָרוּשׁ הַר"ב: **[טו]** כְּלוּמַר, דְּאָף תְּרוּמַת הַשְּׁנֵי תְּרוּמָה, דְּאִין לּוֹמַר דְּתְרוּמַת הַשְּׁנֵי דְּוִקָא תְּרוּמָה וְלֹא הָרֵאשׁוֹן, דְּמֵאִי אוֹלְמִיָּה דְּהָאִי מֵהָאִי. כְּסָף מִשְׁנָה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין מי חטאת נעשין מי חטאת אלא עם מתן אפר כו' : אמר שמי חטאת אינם מי חטאת וחייבין בדיני מי חטאת בטומאה וטהרה אלא כשנותנין אפר הפרה על המים לפי שנאמר ונתן עליו מים חיים ולא בא אלא לערב האפר במים וכן אמרו לערבן הוא דאתא אבל דינו שיהיו המים בכלי ויתן עליהם האפר והוא מה שאמרו חכמינו ז"ל מצינו בכל מקום מכשיר למעלה אף כאן מכשיר למעלה ובית הפרס והוא המקום שיש בו טומאת מת אבל לא דקדקו עליו על מקומו המיוחד לפיכך יהא כל המקום ההוא מסופק ועוד יתבארו דינו לגמרי בשני הפרקים מאהלות ושם יתבאר שכל זמן שיתערב עפר בית הפרס בקרקע אחר לא יהיה אותו הקרקע השני בית הפרס ומה שאמר ולא תרומה הוא דעת האומר שעכ"פ השותפים שתרמו זה אחר זה אין תרומת שניהם תרומה וכבר בארנו בשלישי מתרומות שדבר זה נדחה וחכמים מביאין ראיה ממה שנאמר והיה הוא ותמורתו ולא תמורת תמורתו ור' יהודה אומר יהיה לרבות הולד וחכ"א יהיה לעשות שוגג כמזיד והלכה כחכמים ודע שפסק ההלכה מימר וחוזרין וממירין באותה הבהמה הראשונה בעצמה שאם המיר בה אסף בזה אחר זה או בבת אחת הכל תמורה : (רמב"ם)

פרק א - משנה ו

העופות והמנחות אינן עושין תמורה, שלא נאמר אלא (ויקרא כז) בבהמה. הצבור והשתפים אינן עושים תמורה, שנאמר (שם), לא ימיר אתו, יחיד עושה תמורה, לא הצבור ולא השתפים עושים תמורה. קרבנות בדיק הבית **{ז}** אינן עושין תמורה. אמר רבי שמעון, והלא המעשר בכלל הנה, ולמה יצא, להקיש אליו **{ז}**, מה מעשר קרבן יחיד, יצאו קרבנות צבור. מה מעשר קרבן מזבח, יצאו קרבנות בדיק הבית :

ר"ע מברטנורה **שלא נאמר אלא בבהמה**. ואם המר ימיר בהמה בבהמה: **קדשי בַּדֵּק הַבַּיִת אֵין עוֹשִׁין תְּמוּרָה**. דְּגַבֵּי תְּמוּרָה כְּתִיב קָרְבָּן, וְקִדְשֵׁי בַּדֵּק הַבַּיִת לֹא אֶקְרוּ קָרְבָּן: **אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהִלָּא הַמַּעֲשֵׂר בְּכָלֵל הָיָה**. רַבִּי שְׁמַעוֹן סְבִירָא לֵיהּ דְּקִדְשֵׁי בַּדֵּק הַבַּיִת אֶקְרוּ קָרְבָּן, הִלְכָּךְ לֹא נִפְקָא לֵן דְּלֹא עֲבָדֵי תְּמוּרָה אֶלָּא מִהֶכָּא: **וְהִלָּא מַעֲשֵׂר בְּכָלֵל הָיָה**. בְּכָלֵל כָּל הַקִּדְשִׁים דְּעֲבָדֵי תְּמוּרָה: **וְלָמָּה יֵצֵא**. דְּכְתִיב בְּדִידֵיהּ דְּעוֹשֶׂה תְּמוּרָה, דְּכְתִיב גַּבֵּי מַעֲשֵׂר לֹא יִבְקֹר בֵּין טוֹב לְרַע וְלֹא יִמְיָרְנוּ: **מַה מַּעֲשֵׂר קָרְבָּן יַחֲזִיד**. וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה, אִף כָּל קָרְבָּן יַחֲזִיד עוֹשֶׂה תְּמוּרָה: **יֵצֵאוּ קָרְבָּנוֹת צְבוּר**. וְהַשְׁתַּפִּינִן. דְּמַעֲשֵׂר לִיתִיהּ בְּשִׁתְּפוֹת, כְּדִאֲמַרְיִנּוּ בְּפֶרֶק בְּתָרָא דְּבִכּוּרוֹת [דף כו], יְהִיָּה לָךְ וְלֹא שֶׁל שְׁתַּפּוֹת: **יֵצֵאוּ קָרְבָּנוֹת בַּדֵּק הַבַּיִת**. דְּאִף עַל גַּב דְּאֶקְרוּ קָרְבָּן כְּדְכְתִיב (בְּמִדְבָר לֹא) וְנִקְרַב אֶת קָרְבָּן ה' אִישׁ אֲשֶׁר מִצָּא כְּלֵי זָהָב, אֵינּוּ קָרְבָּן מִזֶּבֶחַ כְּמַעֲשֵׂר. וְרַבֵּנּוּ דְּאֲמַרֵּי לְעִיל קִדְשֵׁי בַּדֵּק הַבַּיִת לֹא אֶקְרוּ קָרְבָּן, סְבָרֵי, נְהִי דְּקָרְבָּן ה' אֶקְרוּ, קָרְבָּן לְה' לֹא אֶקְרוּ כְּשֶׁאֵר קָרְבָּנוֹת מִזֶּבֶחַ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [טז] **קָרְבָּנוֹת כו'**. וּבִגְמָרָא גֵרַס קִדְשֵׁי. וְכֹן בְּרִשְׁיֵי וְהַר"ב]. וַיֵּשׁ לְיֵשֶׁב גֵרַסֵת הַסֶּפֶר, דְּהָא מוֹדוּ רַבֵּנּוּ דְּקָרְבָּן ה' אֶקְרוּ כו'. וְעֵינִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שְׁהֶאֱרִיךְ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבֵּנּוּ לֹא פְּלִיגֵי אֶלָּא בְּמַשְׁמַעוֹת דּוֹרְשִׁין וְלֹא בְּעֶקֶר הַדִּין, דְּכִי אִמְעָטוּ קָרְבָּנוֹת צְבוּר מְלֹאוּ, אִמְעָטוּ נְמִי דְּאִין מְמִירִין, דְּהָא אֵין מְמִירִין אֶלָּא בְּשִׁלְהֶם. וְדַחַק לּוֹמַר דְּמִירֵי כְּשֶׁאֲמַרוּ הַצְּבוּר כָּל הַרוֹצֶה לְהַמִּיר יִמִּיר: **[יז] לְהַקִּישׁ כו'**. וּמֵאֵן דְּפְּלִיג אֲדָרְבֵי שְׁמַעוֹן אֶצְטְרִיכָא לֵיהּ בְּגִמְרָא לְדַרְשָׁא אַחֲרֵיתֵי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם העופות והמנחות אינם עושין תמורה כו': אמר רחמנא בתמורה ואם בהמה אשר יקריבו ממנה לא יחליפנו ולא ימיר אותה אח"כ חזר וייחד המעשר שהוא מעשר בהמה ואמר לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו וכבר בארנו בסוף בכורות שאין השותפים חייבים במעשר כמו שבארנו שם: (רמב"ם)

פרק ב - משנה א

יש בקרבנות היחיד מה שאין בקרבנות הצבור, ויש בקרבנות הצבור מה שאין בקרבנות היחיד. שקרבנות היחיד עושים **[א]** תמורה, וקרבנות הצבור אינם עושים תמורה. קרבנות היחיד נוהגין בזכרים ובנקבות, וקרבנות צבור אינן נוהגין אלא בזכרים. קרבנות היחיד חיבין באחריותן ובאחריות נספיהם **[ד]**, וקרבנות הצבור אין חיבין לא באחריותן **[ה]** ולא באחריות נספיהן, אבל חיבין באחריות נספיהן משקרב הזבח. יש בקרבנות הצבור מה שאין בקרבנות היחיד. שקרבנות הצבור דוחין את השבת ואת הטמאה, וקרבנות היחיד אינן דוחים לא את השבת ולא את הטמאה. אמר רבי מאיר, והלא חבתי כהן גדול ופר יום הכפורים **[ו]**, קרבן יחיד ודוחין את השבת ואת הטמאה. אלא שזמנו קבוע:

ר"ע מברטנורה יש בקרבנות היחיד. וקרבנות הצבור אין נוהגים אלא בזכרים. דרבן עולות, ועולה זכר הוא, ואין מביאין שלמים אלא כבשי עצרת דזכרים הן, וחטאת שלהן נמי כתיב בכולהו שעיר חטאת אחד: **קרבנות היחיד חיבין באחריותן**. כלומר, יש מאותן **[ב]** שקבוע להן זמן שאפלו עבר זמנו חיב להקריבם, כגון עולת יולדת וקרבנות מצרע, אם עבר שמיני שלו חיב להקריבם לאחר זמן. אבל קרבנות צבור שיש להם זמן **[ג]**, אם עבר זמנו בטל קרבנו: **משקרב הזבח**. שאם קרב הזבח

בְּזִמְנוֹ וְלֹא קָרְבוּ נִסְכָּיו עִמּוֹ, חִיבִין לְהַקְרִיבֵם אֶפְלוּ מִכָּאן וְעַד עֶשְׂרָה יָמִים. דְּכַתִּיב בְּפָרֶשֶׁת פִּינְחָס בְּכֻלְהוּ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לַפָּרִים, לֹא־מֵר לָךְ מִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם שֶׁל קָרְבָּנוֹת צְבוּר קָרְבִים אֶפְלוּ בְּלִילָה וְאֶפְלוּ לְמָחָר, אִם קָרְבוּ קָרְבָּן בְּזִמְנוֹ וְלֹא נִזְדַּמְנוּ לָהֶם מְנַחוֹת וְנִסְכִים, מִקְרִיבִין אוֹתָן כְּשִׁיזְדַּמְנוּ לָהֶן אֶפְלוּ לְאַחַר כַּמָּה יָמִים: **חֲבַתִּי כֶהֵן גְּדוֹל**. דְּוַחֲוִין שֶׁבַת וְטַמְאָה. דְּכַתִּיב בְּהוּ מְנַחַת תַּמִּיד, הֲרִי לָךְ פְּמִנְחָה שֶׁל תַּמִּידִין שְׁדוּחָה שֶׁבַת וְטַמְאָה. דְּבַתַּמִּיד כְּתִיב בְּמוֹעֵדוֹ, וְאִמְרִינָן בְּמוֹעֵדוֹ אִף בְּשַׁבָּת, אִף בְּטַמְאָה, שְׁאִם הָיוּ רַב הַכֹּהֲנִים טַמְאִים עוֹשִׂים אוֹתוֹ בְּטַמְאָה: **פֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים**. פָּרוּ שֶׁל כֶּהֵן גְּדוֹל: **אֵלֶּא שְׁזִמְנָן קַבּוּעַ**. כְּלוּמַר, אִין הַטַּעַם תְּלוּי אֵלֶּא בְּקַבְיֵעות הַזִּמְנוֹ, דְּכָל קָרְבָּן שְׁזִמְנוּ קַבּוּעַ וְאִם עֶבֶר הַזִּמְנוֹ אִין לוֹ תַשְׁלוּמִים, דְּוַחֲוִה שֶׁבַת וְטַמְאָה. וְהִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** **עוֹשִׂין כו'**. מִפְּרָשׁ בְּגִמְרָא בְּעֵקֶר זְבִיחָה [הַקָּדֵשׁ רֵאשׁוֹן. רש"י] קַתְּנִי. דְּהָא תַּמּוּרָה, דְּקָרְבָּן יַחִיד, וְאִינָה עוֹשָׂה תַּמּוּרָה. וְנֹלַד, דְּקָרְבָּן יַחִיד, וְאִינוּ כו'. וְעוֹף, לָאוּ בַר זְבִיחָה הוּא, דְּנִמְלֵק וְלֹא נִשְׁחַט: **[ב]** וְכֵן לְשׁוֹן רֵש"י. וְטַעֲמִיהוּ, דְּהָא יֵשׁ שְׁקַבּוּעַ לָהֶם זִמְנוֹ וְאִם עֶבֶר זִמְנָן אִין חִיבִים בְּאַחֲרֵיותָן. חֲבַתִּי כֶהֵן גְּדוֹל וְפֶר יוֹם הַכַּפּוּרִים. אֵלֶּא יֵשׁ בְּקָרְבָּנוֹת הַיַּחִיד קְאָמְרִינָן, וְלֹא כָּל קָרְבָּנוֹת הַיַּחִיד: **[ג]** וְלֹא־פּוֹקִי פֶּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצּוֹת, וְשַׁעֲרֵי עֲבוּדָה זָרָה: **[ד]** **נִסְכֵיהֶם**. כְּלוּמַר הֵינָן וְהִסְלֵת: **[ה]** **לֹא בְּאַחֲרֵיותָן כו'**. בְּגִמְרָא יְלִיף לִיהּ מִקְרָא: **[ו]** **חֲבַתִּי כו'**. וְאִין בְּהֶם אֲכִילָה. וְלִכְּדָּ לֹא תִנָּן לָהֶן בְּהִדֵי חֲמִשָּׁה דְּבָרִים הַבָּאִים בְּטַמְאָה דְּתִנָּן בְּפִסְחִים פֶּרֶק ז' מְשֻׁנָּה ד': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יש בקרבנות היחיד מה שאין בקרבנות הצבור כו': אם אתה זוכר כל מה שהקדמנו בתחלת הסדר הזה יתבאר לך כל המאמר הזה וכבר ידעת העיקר המפורסם שהוא עבר זמנו בטל קרבנו ולפיכך אין הציבור חייבין באחריות הקרבנות ר"ל התמידין והמוספין וכן כל מה שיש לו זמן קבוע אין חייב עליו באחריות והוא דוחה את השבת ואת הטומאה והוא שהיו רוב הכהנים טמאים הרי הם מקריבין את הקרבנות בטומאה כמו שבארנו בשביעי מפסחים. והטעם שנתן ר' מאיר הוא טעם אמיתי ושגור ואין חולק על זה: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ב

חֲטָאת הַיַּחִיד שְׁכַפְּרוּ בְּעֻלָּיו, מִתּוֹת. וְשֶׁל צְבוּר,

אֵינָן מִתּוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יָמוּתוּ. אָמַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן, מָה מְצִינּוּ בְּוֹלַד חֲטָאת וּבְתַמּוּרַת
חֲטָאת וּבְחֲטָאת שְׁמִתּוֹ בְּעֻלְיָהּ, בְּיַחֲיד דְּבָרִים
אֲמוּרִים אֲבָל לֹא בְּצָבוֹר, אֶף שֶׁכִּפְּרוּ הַבְּעָלִים
וְשִׁעְבְּרָה שְׁנָתָן, בְּיַחֲיד דְּבָרִים אֲמוּרִים אֲבָל
לֹא בְּצָבוֹר :

ר"ע מברטנורה חטאת היחיד שֶׁכִּפְּרוּ בְּעֻלּוֹ. שְׁאֲבָדָה וְנִתְכַּפֵּר בְּאַחֶרֶת
וְאַחַר כֵּן נִמְצְאָת הָרֵאשׁוֹנָה: וְשֶׁל צָבוֹר. שֶׁכִּפְּרוּ בְּאַחֶרֶת: אֵינָן מִתּוֹת.
דְּחֲטָאוֹת הַמִּתּוֹת הֵלְכָה לְמִשְׁהָ מְסִינֵי הִיא, וְסָבִירָא לִיהָ לְתַנָּא קָמָא
דְּלִיחִיד גְּמִירֵי וְלֹא לְשֶׁל צָבוֹר: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר יָמוּתוּ. דְּבִשְׁל צָבוֹר נָמִי
גְּמִירֵי: אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מָה מְצִינּוּ. כְּלוּמַר, קִימָא לָן חֲמֵשׁ חֲטָאוֹת
מִתּוֹת, שְׁמִתּוֹ בְּעֻלְיָהּ, וְשֶׁכִּפְּרוּ בְּעֻלְיָהּ בְּאַחֶרֶת, וְשִׁעְבְּרָה שְׁנָתָהּ, וְלֹד
חֲטָאת, וְתַמּוּרַת חֲטָאת. וְכִי הֵיכִי דְתַלַּת מְנִיָּהּוּ {ז} לָאוּ בְּצָבוֹר גְּמִירֵי,
דְּהָא לֹא מִשְׁכַּחַת לְהוּ בְּקֶרְבָּנוֹת צָבוֹר, וְלֹד חֲטָאת לֹא מִשְׁכַּחַת לְהוּ
בְּצָבוֹר, שְׂאִין חֲטָאת נִקְבָּה בְּצָבוֹר, וְתַמּוּרַת חֲטָאת נָמִי אֵין קֶרְבָּן צָבוֹר
עוֹשָׂה תַמּוּרָה, וְשְׁמִתּוֹ בְּעֻלְיָהּ אֵין צָבוֹר מִתִּים {ח}: אֶף שֶׁכִּפְּרוּ בְּעֻלְיָהּ
וְשִׁעְבְּרָה שְׁנָתָהּ. אֶף עַל גַּב דְּאֶפְשָׁר דְּמִשְׁתַּכַּחֵי בְּצָבוֹר, לֹא גְּמִירֵי דְמִתּוֹת:
בְּיַחֲיד דְּבָרִים אֲמוּרִים. דְּמִתּוֹת: אֲבָל לֹא בְּצָבוֹר. וְהֵלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן:
(ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} דְּכָל הַחֲמֵשׁ חֲטָאוֹת נִשְׁנוּ בְּחֻדָּא שְׂיֻטָּה, וְנִשְׁתַּכַּחוּ בִּימֵי אֲבָלוּ
שֶׁל מִשְׁהָ אֵין בְּיַחֲיד אֵין בְּצָבוֹר. וְכִינּוּ דְאֵיפָא בְּהוּ דְלֹא אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת בְּצָבוֹר,
כְּלָהּוּ נָמִי הֵכִי נִשְׁנוּ דְאֵינָן בְּצָבוֹר. וְלִיפָא לְמַפְרָד דְאֵין דְנִין אֶפְשָׁר מִשְׂאֵי
אֶפְשָׁר כְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא: {ח} יִלְפִינּוּ לְהַ בְּגִמְרָא מִשְׁעִירֵי רְגָלִים וְרֵאשֵׁי חֻדָּשִׁים
דְאָמַר רַחֲמָנָא אֵיתִינְהוּ מִתְרוּמַת הַלְשָׁפָה, וְדִלְמָא מִתּוֹ מְרִיָּהּוּ דְהֵנִי זִוְזִי,
אֶלָּא לָאוּ שְׁמַע מְנָה אֵין הַצָּבוֹר מִתִּים: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם חטאת היחיד שכפרו בעליו מתות ושל צבור אינן מתות כו': שכפרו
הבעלים הוא שיפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת והקריבה ואחר כך
נמצאת הראשונה: וממה שזכרנו כבר במסכת הזאת יתבאר לך שחטאת
הצבור לא יהיה לה ולד לפי שכל קרבנות ציבור זכרים ואפילו חטאת כמו
שבארנו בקצרה בתחלת הסדר הזה ואי אפשר ג"כ שתהא לחטאת הצבור
תמורה לפי שאין הצבור עושין תמורה כמו שהקדמנו ואי אפשר לומר גם
כן בחטאת צבור שמתו בעליה לפי שאי אפשר שימות ציבור ועיקר בידינו
שבט לא בטיל כל שכן ישראל כולו אבל שכפרו הבעלים ושעברה שנתו הרי
זה אפשר בצבור אבל לא נאמרו בפירוש אם חייבת חטאת צבור בכך או
אינו נוהג אלא ביחיד וקבלה ביד כלנו ממש רבינו שחמש חטאת מתות.
ר"ש יליף סתום ממפורש ואומר כמו שאותן שלש מינים אינן נוהגים בצבור

כך אלו השנים ורבי יהודה לא יליף אלא אמר מה שאפשר להיות מחמשת המינין בצבור יהיה ומה שאי אפשר אי אפשר והלכה כרבי שמעון : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ג

חָמֵר בְּקִדְשִׁים מִבְּתוּמוֹרָה וּבְתוּמוֹרָה מִבְּקִדְשִׁים. שֶׁהַקִּדְשִׁים עוֹשִׂים תְּמוּרָה וְאִין תְּמוּרָה עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. הַצָּבוּר וְהַשְּׂתָפוּן מִקְדִּישִׁים, אֲבָל לֹא מִמִּירִים. וּמִקְדִּישִׁים אֲבָרִים וְעֶבְרִים, אֲבָל לֹא מִמִּירִים. חָמֵר בְּתוּמוֹרָה, שֶׁהַקִּדְשָׁה חָלָה עַל בְּעֵלְת מוּם קְבוּעַ, וְאִינָהּ יוֹצֵאָה לְחֵלִין לְהַגְזִז וּלְהַעֲבֹד. רַבִּי יוֹסִי בֵּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עָשָׂה שׁוּגֵג כְּמִזִּיד בְּתוּמוֹרָה, וְלֹא עָשָׂה שׁוּגֵג כְּמִזִּיד בְּמִקְדָּשִׁים. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, הַכֹּלְאִים, וְהַטְּרָפָה, וְיוֹצֵא דָפֵן, טִמְטוּם, וְאַנְדְּרוּגִינוּס, לֹא קִדְשִׁים וְלֹא מִקְדִּישִׁים :

ר"ע מברטנורה ואין תמורה עושה תמורה. דתמורתו אמר רחמנא ולא תמורת תמורתו: אברים ועברים לא ממירים. דבהמה בבהמה פתיב [ט] : על בעלת מום קבוע. שאם המיר בהמת חליו בעלת מום בבהמה תמימה של הקדש, חלה עליה קדשה תמורה כל כך שאם יפדוה לא תצא לחליו לגזז ולעבד, אלא כדון קדשים שקדם הקדשן את מומן שכשפודין אותו אין בהו היתר גזה ועבודה אלא היתר אכילה, מה שאין כן בקדשים שאם קדם מומן להקדשן יוצאין לחליו על ידי פדיון לגזז ולעבד, אבל בתמורה גלי קרא טוב ברע או רע בטוב, לא הפריש בין תם לבעל מום: עשה שוגג כמזיד בתמורה. שאם סבור לומר שור שחר

שְׂיֵצֵא מִבֵּיתִי תְּחִלָּה יְהִי תַמּוּרָה תַחַת זֶה, וְיֵצֵא מִפִּי שׁוֹר לָבוֹן, גְּבִי תַמּוּרָה קִדִּישׁ וְלוֹקָה, דְּגִלִּי בִּיה קָרָא יְהִיָּה קִדִּישׁ, לְרַבּוֹת שׁוֹגֵג כְּמִזִּיד. אָבֵל בְּכֹהֵאִי גּוֹנָא [י] לְקִדְשִׁים, אִם בְּעַל מוּם הוּא, לְמִזְבֵּחַ לֹא קִדִּישׁ וְאִינוּ לוֹקָה, דְּהַקִּדִּישׁ טְעוֹת אִינוּ הַקִּדִּישׁ: **הַפְּלָאִים**. הַבָּא מִתִּישׁ וְרַחֵל: **לֹא קִדְשִׁים**. בְּתַמּוּרָה. וְאִף עַל גַּב דְּתַמּוּרָה חֲלָה קִדְשִׁתָּה עַל בְּעַל מוּם קְבוּעַ, אִינָה חֲלָה עַל אֱלוֹ: **וְלֹא מִקְדִּישִׁים**. אַחֲרִים בְּתַמּוּרָה, אִם קִדְשִׁים הִם. וְיִטְרַפָּה מִשְׁפַּחַת לֵה שְׁהִיא קְדוּשָׁה, כְּגוֹן שְׁהַקִּדִּישׁ בְּהֵמָה וְאַחַר כֵּן נִטְרַפָּה, וּבְזוֹ הַצֶּרֶךְ לֹמַר דְּאִף עַל פִּי שְׁקְדוּשָׁה הִיא, אִין עוֹשָׂה תַמּוּרָה. אָבֵל כְּלָאִים וְטוֹמְטוּם וְאַנְדְּרוּגִינוּס, מִתְּחִלַּת בְּרִיתֵן נִתְקַלְקְלוּ וְאִי אִתָּה מוּצָא בְּהוֹן קִדְשָׁה אֲלָא בּוֹלְדֵי קִדְשִׁים, שְׁקְדוּשָׁה אִמָּם קִדְשׁ שְׁנִתְעַבְרָה, דְּהַשְׁתָּא מֵאֲלִיָּהוֹן קִדְשִׁים, דִּינֶרְךָ אִמָּן הוּ, וּבְהוֹן הַצֶּרֶךְ לֹמַר דְּאִין עוֹשִׁין תַמּוּרָה. וְאֲלִיבָא דְרַבִּי יְהוּדָה דְאָמַר בְּשָׂאֵר וְלֹד קִדְשִׁים עוֹשָׂה תַמּוּרָה. וְלֹא דְמוּ לְבַעַל מוּם, דְּבַעַל מוּם יֵשׁ בְּמִינוּ קְרָבָן, אָבֵל הֶנֶךְ אִין בְּמִינוּ קְרָבָן [יא] וְחֲשִׁיבֵי כְּבֵהֵמָה טְמֵאָה שְׂאִינָה עוֹשָׂה תַמּוּרָה. וְכַרְבִּי יוֹסִי בְרַבִּי יְהוּדָה [יב] וְכַרְבִּי אֲלַעְזָר קִימָא לוֹ, דְּלִיכָא מֵאֵן דְּפָלִיג עֲלֵיהוּ בְּהָא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ט] רש"י. וְלֹא דִיֵּק דְּהָא עֵבֶר אֲקָרִי בְּהֵמָה בְּרִישׁ פְּרָק ד' דְּחִלְיוֹן, אֲלָא מִהַקְשָׁא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן סוֹף פְּרָק קָמָא דְאֲקִישׁ תַמּוּרָה לְמַעְשָׁר, וּמִנָּה מַה מַעְשָׁר אִינוּ בְּאֲבָרִים וְעֵבֶרִים [דְּבַעֲיָנוּ יַעֲבֵר תַחַת הַשֶּׁבֶט], אִף תַמּוּרָה כּוּ: [י] דְּקִימָא לוֹ דְּמִקְדִּישׁ בְּעַל מוּם לְמִזְבֵּחַ שְׁהוּא לוֹקָה. כְּדִפְרֵשׁ הַר"ב בְּסוֹף פְּרָק ח' דְּמִנְחוֹת: [יא] [וְיִוְצָא דְפוֹן לֹא חֲשִׁיב לִיה מִין שְׂאֵר בְּהֵמוֹת. רש"י]. מֵאִי אִמְרַת טְרַפָּה אִיכָא בְּמִינָה. לֹא דְמִינָא לְבַעַל מוּם [וְחֲשִׁיבָא כְּטְמֵאָה דְּדִמְיָא לֵה בְּמִלְתָּא אַחֲרִיתָא], בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲסוּרָה בְּאֲכִילָה וְיִטְרַפָּה אֲסוּרָה בְּאֲכִילָה, לְאַפּוֹקִי בְּעַל מוּם דְּמִתֵּר בְּאֲכִילָה. גְּמָרָא: [יב] הַרְמַב"ם. וְיֵשׁ לְתַמָּה דְּבִפְרָק קָמָא מְשֻׁנָּה ה' מִפְּרֵשׁ דְרַבִּי יְהוּדָה מוֹקִים יְהִיָּה לְוֹלֵד קִדְשִׁים שְׁעוֹשָׂה תַמּוּרָה כּוּ, וְלִדְיָדִיָּה לֹא אֲתַרְבִּי שׁוֹגֵג כְּמִזִּיד. וְהַפְּסוֹף מְשֻׁנָּה הַבִּיא לְשׁוֹן הַרְמַב"ם, וְהִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי יְהוּדָה וְאִין חוֹלֵק עָלָיו. וְכַתְּב, וְאֲנִי אֹמֵר אֲפִלוּ אִם הִיָּה נִמְצָא שְׁחוֹלֵק עָלָיו הִלְכָתָא כְּוִתִּיָּה. וְעוֹד, דְּאֲמַרִּינוּ בְּפְרָק קָמָא רַבִּי יְהוּדָה כּוּ וְרַבְּנָן יְהִיָּה לְרַבּוֹת שׁוֹגֵג כְּמִזִּיד, אֲלַמָּא רַבְּנָן הִכִּי סְבִירָא לְהוּ: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם חומר בקדשים מבתמורה ובתמורה מבקדשים כו': כבר בארנו מה שאמרנו קדש יהיה לעשות שוגג כמזיד ואינו כן בענין ההקדש כמו שבארנו בשלישי מתמורה ענין מה שאמר רבי אלעזר לא מקדישין שהממיר באחד מאלו לא נתקדשה אותה תמורה וכן אם היתה הבהמה הראשונה אחת מאלו אחר כך המיר בה בהמה תמימה לא נתקדשה התמורה לפי שאין בהמה הראשונה קדושה שמחמתה תתקדש תמורתה וזהו ענין מה שאמר לא מקדישין ואפשר שתהא בהמה ראשונה על הסדר הזה כגון שהקדיש בהמה ואח"כ נטרפה או הקדיש ולד ויצא דרך דופן או שהיה ולד קדשים ואפשר בו שיהא כלאים וטומטום ואנדרוגינוס ויהיה ענין מאמרו ולא מקדישין ואפילו לדעת ר' יהודה שאומר ולד עושה תמורה כשיהיה הולד הזה כלאים או טומטום או אנדרוגינוס אינו עושה תמורה לפי שאלו החמשה על דעת ר' אלעזר הם כמו בהמה טמאה שאין ראוי לקרבן ממנה

לפיכך אין קדושה חלה עליהם ולא השבת בעל מום לפי שבעלת מום יש מהם שהיה ראוי לקרבן ויש במינו קרבן והלכה כר' יוסי וכו' אלעזר ואין חולק עליהם במאמר הזה : (רמב"ם)

ג

פרק

פרק ג - משנה א

אלו קדשים שולדותיהן ותמורותיהן פיוצא בהן. וְלֹד שְׁלָמִים, וְתַמּוּרְתּוֹ (א), וְיֹלְדוֹ (ב), וְיֹלְדוֹ וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, הָרִי אֱלוֹ כְּשֶׁלָּמִים, וְטַעוֹנִים סְמִיכָה וְנִסְכִּים וְתַנּוּפָה וְחִזָּה וְשׁוֹק. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר, וְלֹד שְׁלָמִים לֹא יִקָּרֵב שְׁלָמִים. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, יִקָּרֵב. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לֹא נִחְלְקוּ עַל וְלֹד שְׁלָמִים וְעַל וְלֹד וְלֹד תַּמּוּרָה, שְׁלֹא יִקָּרֵב. וְעַל מֵה נִחְלְקוּ, עַל הַיֹּלֵד, שְׁרַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא יִקָּרֵב, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, יִקָּרֵב. הַעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי פַּפְיִס עַל וְלֹד שְׁלָמִים, שֶׁיִּקָּרֵב שְׁלָמִים. אָמַר רַבִּי

פַּיִס, אָנִי מַעִיד, שֶׁהֵיְתָה לָנוּ פָּרָה זְבָחִי שְׁלָמִים, וְאֶכְלְנוּהָ בַפֶּסַח, וְאֶכְלְנוּ וְלָדָה שְׁלָמִים בַּחֹג :

ר"ע מברטנורה אלו קדשים. וולד ולדן עד סוף העולם. בגמרא פריד, פיון דתני ולדן וולד ולדן, עד סוף העולם למה לי. משום דשמעיה תנא דידן לרבי אליעזר דאמר לקמן ולד שלמים לא יקרב שלמים, משום הכי תנא ולד ולדן עד סוף העולם, כלומר, לא מיבעיא בולדן דלא מודינא לך, אלא אפלו עד סוף העולם לא מודינא לך **ג**: **ולד שלמים לא יקרב שלמים**. אלא כונסו לכפה ומת. מדרבנן. משום גזרה, דאי אמרת ולד שלמים יש לו תקנה, אתי לשהויי לאם עד שתלד ויגדל עדריס מן הולדות ואתו בהו לידי גזה ועבודה **ד**: **לא נחלקו על ולד ולד שלמים**. מודים חכמים לרבי אליעזר בולד ולד שלמים דלא יקרב, שפחשבתו נפרת מתוך מעשיו דלגדל עדריס בעי. ופסק ההלכה כתנא קמא (שולד) ולד ולדן עד סוף העולם הרי אלו כשלמים: **העיד רבי יהושע וכו'**. דלא כרבי אליעזר. ועדות זה אמת והלכה: **ואכלנו ולדה שלמים בחג**. בחג השבועות קאמר, שאם היה ממתין ומצפה לחג הסכות, נמצא עובר בעשה **ה**, שנגמר (דברים יב) ובאת שמה והבאתם שמה, דמשמע ברגל ראשון שתבא שמה, תביא כל נדרים שעליך. מיהו בלאו דלא תאחר אינו עובר עד שיעברו עליו שלש רגלים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **א** ולד כו'. יליף להו בגמרא מקרא. ועין תוספות יום טוב: **ב** **וולדן**. רוצה לומר ולדי שלמים ולדי תמורת שלמים. הרמב"ם: **ג** ואם תאמר ולתני עד סוף העולם ולא לתני ולדן כו'. ויש לומר דזו אף זו קתני, שכן דרד משנה לשנויי הכי. ועין תוספות יום טוב: **ד** והרמב"ם מפרש, עובר על מה שאמר רחמנא לא תאחר לשלמו. עד כאן. והנה ליה למימר נמי עשה: **ה** דבשלמא בפסח לא אקרביה דאמור מחסר זמן הוי דנולד בפסח ועבר הרגל קדם שימלאו לו שבועה ימים. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אלו קדשים שולדותיהן ותמורותיהן כיוצא בהן כו': ר"א אומר ולד שלמים לא יקרב שלמים כו': מה שאמר ולדן ר"ל ולדי שלמים ולדי תמורת שלמים וסבת מחלוקת ר' אלעזר וחכמים שרבי אלעזר אומר שאם אנו מתירים לקרב ולד שלמים הרי זה מניח בהמת שלמים כשהיא אצלו ואינו שוחטה ותלד להרבות לו שלמים ועובר על מה שאמר רחמנא לא תאחר לשלמו ורבנן אין חוששין לגזירה זו ואמר ר"ש שחכמים מודים שלא יקרב *ולד לפי שגילה דעתו שלא יעשה מהם עדריס ועל הולד עצמו נחלקו ועדות רבי פייס סותר דברי ר' אלעזר ומ"ש בחג ר"ל בחג השבועות לפי שכל החכמים מסכימים על שאין ראוי לאחר הקדשים שהם אצלו לאחר הרגל לפי שהוא עובר על עשה והוא מה שנאמר ובאת שמה והבאתם שמה ר"ל בבאך לחג הבא כל מה שעליך ואם איחר עובר על עשה אבל לא תעשה אינו מתחייב עד לאחר שלש רגלים ואז עובר על לא תאחר לשלמו כמו שבארנו

בתחלת ראש השנה ואין הלכה לא כר"ש ולא כר"א ועדות רבי פפייס אמת ועושין על פיו וכתוב בספרי רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הוולדות ונדריך זה נדר תשא ובאת יכול שומע אני יכנסו לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו ת"ל ועשית עולותיך הבשר והדם כדרך שאתה נוהג בעולה אתה נוהג בתמורתה וכדרך שאתה נוהג בשלמים כך אתה נוהג בולד שלמים יכול אף ולד הקדשים כן ת"ל רק וכבר ידעת שאחד מעקרי הקשות המשא ומתן דאכין ורקין למעוטינן נתנו: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ב

וְלֹד תוֹדָה וְתַמּוּרְתָהּ, וְלֹדָן וְוֹלָד וְלֹדָן עַד סוֹף הָעוֹלָם, הֵרִי אֱלוֹ כְּתוּדָה, וּבְלֶבֶד שְׂאִינָן טְעוּנִין לָחֶם. תַּמּוּרַת עוֹלָה, וְוֹלָד תַּמּוּרָה, וְלֹדָן וְוֹלָד וְלֹדָן עַד סוֹף הָעוֹלָם, הֵרִי אֱלוֹ כְּעוֹלָה ^{1}, וְטְעוּנִין הַפֶּשֶׁט וְנִתּוּחַ וְכָלִיל לְאֲשִׁים:

ר"ע מברטנורה הֵרִי אֱלוֹ כְּתוּדָה. אֲמוּרֵיהֶן קָרְבִּים עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ וְהַבֶּשֶׂר נֶאֱכָל לַיּוֹם וְלַיְלָה: **וּבְלֶבֶד שְׂאִינָן טְעוּנִין לָחֶם.** דְּכַתִּיב עַל לָחֶם הַתּוֹדָה, הַתּוֹדָה עֲצָמָה טְעוּנָה לָחֶם, וְלֹא וְלֹדָה וְתַמּוּרְתָהּ טְעוּנִים לָחֶם: **תַּמּוּרַת עוֹלָה.** כְּגוֹן הַמִּיר זָכָר ^{1} בְּעוֹלָה: **וְוֹלָד תַּמּוּרְתָהּ.** כְּגוֹן הַמִּיר נִקְבָּה בְּעוֹלָה, דִּנְקָבָה מִתְקַדְּשֶׁת בְּתַמּוּרַת עוֹלָה, וְלֹדָה הַתַּמּוּרָה זָכָר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט ^{1} דְּאֱלוֹ נִקְבָּה תַרְעָה כּוֹי כְּהִנְהוּ דְלִקְמָן: **כְּעוֹלָה.** בְּתוּרַת כְּהִנְיָם יְלִיף לָהּ: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם וולד תודה ותמורתה וולדן וולד וולדן עד סוף העולם כו': תמורת עולה וולד תמורה וולד וולד וולדה כו': כבר בארנו בתחלת הסדר הזה שהעולה והאשם אינם באים אלא מן הזכרים בלבד וכן נתבאר בתחלת מסכתא זו שהנקבות ובעלי מומין מתקדשים בתמורה ואיני צריך לבאר שענין יסתאב הוא שיארע בו מום ור' שמעון אומר כל מילי דלא חזי להקרבה לאלתר אינו קדוש קדושת הגוף אלא קדושת דמים בלבד ולפיכך

אומר תמכר שלא במום אחר כך השמיענו שרבי אליעזר אומר ימותו ואפילו בתמורת אשם שהיא במעלת הקדושה פחותה מן האשם וחכ"א לא ימות אלא יפלו דמיו לנדבה ואפילו האשם עצמו לפי שהמקובל בידם (רצה לומר) [כל] שבחטאת מתה באשם תירעה עד שיסתאב וכבר זכרנו שחטאת שכפרו בעליה ושמתו בעליה תמות ולפיכך אשם שמתו בעליו ושכפרו בעליו ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה ובכל מקום שהוא אומר יפלו לנדבה רוצה לומר שיקריבו באותן דמים עולת נדבה. ומה שאמר ר' אלעזר יביא בדמיהן עולה ענינו שיביא באותן דמים עולת חובה ואין הלכה כרבי שמעון ולא כרבי אליעזר : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ג

הַמִּפְרִישׁ נִקְבָּה לְעוֹלָה וְיִלְדָה זָכָר, יִרְעָה עַד שְׁיִסְתָּאֵב וְיִמָּכֵר וְיָבִיא בְּדָמָיו עוֹלָה. רַבִּי אֶלְיָעָזֵר אוֹמֵר, הוּא עֲצָמוֹ יִקָּרֵב עוֹלָה. הַמִּפְרִישׁ נִקְבָּה לְאֲשָׁם, תִּרְעָה **[ח]** עַד שְׁתִּסְתָּאֵב, וְתִמָּכֵר, וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ אֲשָׁם. אִם קָרֵב אֲשָׁמוֹ, יִפְלוּ דָמֶיהָ לְנִדְבָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, תִּמָּכֵר שְׁלֹא בְּמוֹם. תִּמּוּרַת אֲשָׁם, וְלֹד תִּמּוּרְתָהּ וְוִלְדָן וְוִלְדָן עַד סוֹף הָעוֹלָם, יִרְעוּ עַד שְׁיִסְתָּאֵבוּ, וְיִמָּכְרוּ, וְיִפְלוּ דָמֵיהֶן לְנִדְבָה. רַבִּי אֶלְיָעָזֵר אוֹמֵר, יָמוּתוּ. וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, יָבִיא בְּדָמֵיהֶן עוֹלוֹת **[י]**. אֲשָׁם שְׁמִתוֹ בְּעָלָיו **[יב]**, וְשִׁכְּפְרוּ בְּעָלָיו, יִרְעָה עַד שְׁיִסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיִפְלוּ דָמָיו לְנִדְבָה. רַבִּי אֶלְיָעָזֵר אוֹמֵר, יָמוּתוּ. וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, יָבִיא בְּדָמֵיהֶן עוֹלוֹת :

ר"ע מברטנורה ויביא בדמיו עולה. ורישא דקתני הרי אלו פעולה גבי ולד של תמורה, משום דהקדש ראשון שבאו אלו כלם מכחו הוא קרב, דזכר הוא. אבל הקא במפריש נקבה לעולה, הקדש ראשון שכלם באים מכחו נקבה היא ואינה קרבה, הלכך אינו פעולה אלא ימכר ויביא בדמיו עולה: **המפריש נקבה לאשם**. ואין אשם בא מן הנקבה: **תרעה עד שתסתאב**. עד שיפל בה מום. ובגמרא פריד, ותמכר בלא מום, דהואיל ולא חזיא למלתיה מום גמור הוא זה ולא קדשה אלא לדמי, ותמכר מיד ויביא בדמיה אשם. ומשגי, הואיל ונחת לה קדשת דמים, נחתה לה נמי קדשת הגוף להא מלתא דבעינן מום: **אם קרב אשמו**. ותו לא צריך לאשם: **יפלו דמיה לנדבה**. לשופרות שבמקדש שמהן היו נוטלים להביא לנדבת צבור: **תמכר שלא במום**. דהואיל ולא חזיא לאשם אין לה מום גדול מזה, ולא קדשה קדשת הגוף, ותמכר מיד ויביא בדמיה אשם. ואף על גב דגבי מפריש נקבה לעולה לא פליגי רבי שמעון דבעיא מום, התם הוא דאיכא שם עולה בנקבה, דאשפחו עולת נקבה בעוף, אבל אשם נקבה לא מצינו, הלכך הינו מומא ולא קדשה אלא לדמי. ואין הלכה כרבי שמעון: **תמורת אשם וכו'**. כלן ירעו, דהלכה היא כל שבחטאת מתה, באשם רועה, ותמורת חטאת מתה: **ימותו**. דאית ליה לרבי אליעזר **ט** פחטאת כאשם, מה בחטאת מתה אף באשם מתה: **יביא בדמיהן עולות**. דמותרות לנדבת יחיד אזלי ולא לנדבת צבור **יא**: **אשם שמתו בעליו או שכפרו בעליו באחר**. דבחטאת תמות, ובאשם ירעה עד שישתאב: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט ח תרעה. ובעולה מלתא דפשיטא היא. ורבותא אשמעינן לעיל דאפלו ילדה זכר הראוי לעולה דירעה. והכי נמי אשם שילדה זכר שירעה. ובגמרא, דגם רבי אליעזר מודה בה. ועין תוספות יום טוב: **ט** בריש מסכת זבחים. רש"י: **י** יביא כו'. דעד כאן לא אמר רבי אליעזר הוא עצמו יקריב עולה [אלא גבי מפריש נקבה לעולה], דאיכא שם עולה על אמו. אבל גבי תמורת ולד אשם, דליכא שם אשם על אמו, מודה רבי אליעזר דבדמיו אין, הוא עצמו לא קרב. גמרא: **יא** בגמרא, ואמרו ליה לנדבת צבור אזלי. ונראה, דפליגי במותרות דסוף פרק ב' דשקלים, דרבי אליעזר לא סבירא ליה דלצבור: **יב** **אשם כו'**. וצריכא, דאי אשמעינן אשם שכפרו בעליו, בהא קאמר רבי אליעזר ימותו, משום דגזר לאחר כפרה [שנתכפר בראשון] אטו לפני כפרה יביא בדמיה גם כן עולה [וקעביד אסורא, דכל זמן שלא נתכפר קימי דמיה לאשם], אבל גבי תמורת אשם ולד תמורתה [דלאו להקרבה קימא דהכי גמירי לה] אימא מודה להו לרבנן. ואי אשמעינן התם, בהא קאמרי רבנן, צריכי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה עד שישתאב וימכר כו': המפריש נקבה לאשם תרעה עד שתסתאב ותמכר כו': תמורת אשם וולד תמורה וולדן וולדן עד סוף העולם כו': אשם שמתו בעליו ושכפרו בעליו ירעה עד כו': כבר בארנו בתחלת הסדר הזה שהעולה והאשם אינם באים אלא מן הזכרים בלבד וכן נתבאר בתחלת מסכתא זו שהנקבות ובעלי מומין מתקדשים בתמורה ואיני צריך לבאר שענין יסתאב הוא שיארע בו מום ורי שמעון אומר כל מילי דלא חזי להקרבה לאלתר אינו קדוש קדושת

הגוף אלא קדושת דמים בלבד ולפיכך אומר תמכר שלא במום אחר כך השמיענו שרבי אליעזר אומר ימותו ואפילו בתמורת אשם שהיא במעלת הקדושה פחותה מן האשם וחכ"א לא ימות אלא יפלו דמיו לנדבה ואפילו האשם עצמו לפי שהמקובל בידם (רצה לומר) [כל] שבחטאת מתה באשם תירעה עד שישתאב וכבר זכרנו שחטאת שכפרו בעליה ושמתו בעליה תמות ולפיכך אשם שמתו בעליו ושכפרו בעליו ירעה עד שישתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה ובכל מקום שהוא אומר יפלו לנדבה רוצה לומר שיקריבו באותן דמים עולת נדבה. ומה שאמר ר' אלעזר יביא בדמיהן עולה ענינו שיביא באותן דמים עולת חובה ואין הלכה כרבי שמעון ולא כרבי אליעזר: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ד

והלא אף הנדבה עולה היא. מה בין דברי רבי אלעזר לדברי חכמים. אלא, בזמן שהיא באה חובה, הוא סומך עליה ומביא עליה נסכין, ונסכיה משלו. ואם היה להן, עבודתה ועורה שלו. ובזמן שהיא באה נדבה, אינו סומך עליה ואינו מביא עליה נסכין, ונסכיה משל צבור. אף על פי שהוא להן, עבודתה ועורה של אנשי משמר:

ר"ע מברטנורה והלא אף הנדבה עולה. פרושי קמפרש מאי ביניהו: בזמן שהיא באה חובה. שהיא מטלת על היחיד להקריבה. סומך עליה כו': ואם היה להן. אותו שהפריש אשם ונתכפר באחר ונתקו לראשון ברעה: עבודתה ועורה. של עולה הקנויה מדמי אותו אשם, שלו היא, שהוא עצמו מקריבה ונוטל העור, ואפלו אינו מן המשמר של אותה שבת {ג}: אינו סומך עליה. דנדבת צבור אין בהם סמיכה: ואף על פי שהוא להן עבודתה ועורה לאנשי משמר. שהרי של צבור הוא ואין להן של משמר אחר רשאי להקריב, דכתיב (דברים יח) לבד ממפריו על האבות,

מה שְּמָכְרוּ הָאָבוֹת זֶה לָזֶה, טַל אֶתָּה אֶת שִׁבְתֶּךָ וְאֲנִי אֶטַל אֶת שִׁבְתִּי.
וְהִלְכָה כְּדַבְּרֵי חֲכָמִים : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יג] דְּהִכִּי תִנְגָּא, מִנִּין לְכַהֵן שְׂבָא וּמְקָרִיב קֶרְבָּנוֹתָיו בְּכָל עֵת
וּבְכָל שָׁעָה שְׂיִרְצָה, תִּלְמוּד לֹמֵר וּבָא בְּכָל אֲנוֹת נִפְשׁוֹ וְשֵׁרֶת. בָּבֵא קָמָא דְּ
ק"ט. רְש"י : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם והלא אף הנדבה עולה היא מה בין דברי ר"א לדברי חכמים כו' : כל
זה מבואר ואין צריך פירוש לכשתבין כל מה שהקדמנו : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ה

תְּמוֹרֵת הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, וְוֹלָדוֹ [יד], וְוֹלָד וְלָדוֹ
עַד סוֹף הָעוֹלָם, הֵרִי אֵלוֹ כְּבָכוֹר וְכַמַּעֲשֵׂר,
וַיֵּאָכְלוּ בְּמוֹמָם לְבַעָלִים. מֵה בֵּין הַבְּכוֹר
וְהַמַּעֲשֵׂר לְבֵין כָּל הַקְּדָשִׁים [טו]. שְׁכָל הַקְּדָשִׁים
נִמְכָּרִים בְּאֶטְלִים וְנִשְׁחָטִין בְּאֶטְלִים וְנִשְׁקָלִין
בְּלִטְרָא, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר. וַיֵּשׁ לָהֶן
פְּדִיוֹן, וְלִתְמוֹרוֹתֵיהֶן פְּדִיוֹן, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן
הַמַּעֲשֵׂר [יז]. וּבָאִים מִחוּצָה לְאֶרֶץ, חוּץ מִן
הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר. אִם בָּאוּ תְּמִימִים, יִקְרְבוּ
[יח]. וְאִם בַּעֲלֵי מוֹמִין, יֵאָכְלוּ בְּמוֹמֵן לְבַעָלִים.
אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, מֵה הַטַּעַם. שֶׁהַבְּכוֹר
וְהַמַּעֲשֵׂר יֵשׁ לָהֶן פְּרִנְסָה בְּמִקּוֹמוֹן, וְשָׂאָר כָּל
הַקְּדָשִׁים אֵף עַל פִּי שְׁנוּלָד לָהֶם מוֹם, הֵרִי אֵלוֹ
בְּקְדָשָׁתוֹ :

ר"ע מברטנורה **הרי אלו כבכור וכמעשר**. כקדשת בכור ומעשר בהמה, שאין נשחטים באטלים, דהינו בשוק שמוכרין בו הבשר, אפלו לאחר שנפל בהן מום ונפדו **[טו]**: **חוץ מהבכור והמעשר**. מפני שאין הנאה להקדש במכירה, דדמי בכור לפהו, ודמי מעשר לבעלים ומשום הנאה דידהו לא מזלזלינן בקדשים: **ובאין מחוצה לארץ לארץ חוץ מן הבכור ומן המעשר**. שאינן באים לכתחלה מחוצה לארץ, כדמפרש טעמא לקמן. אבל אם באו תמימים, יקרבו: **לבעלים**. בכור לפהו, ומעשר לישראל: **אמר רבי שמעון מה טעם**. שהבכור והמעשר אינן באין מחוצה לארץ כשאר קדשים: **שבכור ומעשר יש להם פרנסה במקומן**. יש להם תקנה במקומן שירעו עד שישתאבו ויאכלו במומן לבעלים: **ושאר כל הקדשים**. אף על פי שנפל בהן מום הרי הן בקדשתן, וצריך אתה לפדותן ולהעלות דמיהן ולהקריבן, והואיל וסופן להעלות דמיהן, יעלו הן עצמן ויקרבו. ופסק ההלכה, דבכור ומעשר שעלו מחוצה לארץ תמימים לא יקרבו **[יט]**, דכתיב (דברים יד) ואכלת לפני ה' אלהיך וגו' מעשר דגנה תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך, ממקום שאתה מעלה מעשר ודגן אתה מעלה בכור, וממקום שאין אתה מעלה מעשר דגן, אין אתה מעלה בכור. ומעשר בהמה נמי אתקש למעשר דגן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יד]** **וולדן כו'**. קאי נמי אמעשר דומיא דריש פרקין בשלמים: **[טו]** **רש"י**. ואגב ריהטיהו כתבו ונפדו. ולא דיקו. דהא תנן בסיפא דאין נפדין: **[טז]** **מה כו'**. רצונו לומר מה בין בכור ומעשר שנפלו בהם מום לבין פסולי המקדשים. הרמב"ם: **[יז]** **חוץ כו'**. דבבכור כתיב לא תפדה, ובמעשר כתיב לא יגאל. רש"י: **[יח]** **יקרבו**. יש לומר דמפיק ליה מדרשא דספרי רק קדשיך אשר יהיו לך וגו', מכאן שמביאין קדשים מחוץ לארץ לארץ. יכול אף בכור ומעשר כן, תלמוד לומר רק. והינו דוקא לכתחלה הוא דאמעוט דבהא אירי ביה קרא דכתיב תשא ובאת, והינו לכתחלה. תוספות: **[יט]** **במשנה י"א פרק ד' דחלה**. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם תמורת הבכור והמעשר וולדן וולד וולדן עד סוף העולם כו': כבר בארנו בשני מבכורות מאיזה טעם ייחד הבכור והמעשר בדינין הללו ואמרה רחמנא ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך ממקום שאתה מעלה מעשר דגן אתה מעלה בכור וכבר בארנו שמעשר בהמה אתקש למעשר דגן ועלה בדינו מזה שמעשר ובכור באין מן הארץ ואם הביא אותן מחוצה לארץ אם היו תמימין הרי הן קרבין ואם היו בעלי מומין הרי הם יאכלו במומן כאילו היו מארץ ישראל הואיל והביא אותם זהו דעת ר' ישמעאל והוא נדחה לפי שאין בכור בא מחו"ל וביאור הוא (כ) מה שאמר מה בין בכור ומעשר לכל הקדשים ר"ל מה בין בכור ומעשר שנפלו בהם מום לבין פסולי המוקדשים אחר כך בא רבי שמעון לברר מאיזה טעם לכשיפול בהם מום בבכור ומעשר אין להם פדיון ובשאר כל הקדשים יפדו ואמר שהטעם בזה שהבכור ומעשר שנפסל אפשר ליהנות בהן כמות שהן לפי שנאכלין במומן לבעלים ר"ל הבכור לכהן והמעשר לישראל ולפיכך אין צריכין פדיון ושאר כל הקדשים אם לא נפדו יהו בטלים

שלא יהיו ראוין לקרבן ולא יהא מותר לאוכלן שאין הקדש יוצא אלא
בפדיון וטעם רבי שמעון בזה אמת: (רמב"ם)

ד

פרק

פרק ד - משנה א

וְלֹד [א] חֲטָאֵת, וְתַמּוּרַת חֲטָאֵת, וְחֲטָאֵת שְׁמִיתוּ
בְּעֻלָּהּ, יָמוּתוּ [ב]. שְׁעֵבְרָה שְׁנֵתָה וְשִׁאֲבָדָה
וְנִמְצָאת בַּעֲלַת מוֹם, אִם מִשְׁכָּפְרוּ הַבְּעָלִים,
תָּמוּת, וְאִינָה עוֹשָׂה תַמּוּרָה, לֹא נֶהְנִין, וְלֹא
מוֹעֲלִין. אִם עַד שֶׁלֹּא כָּפְרוּ הַבְּעָלִים, תִּרְעָה עַד
שֶׁתִּסְתָּאֵב, וְתִמְכֹּר, וְיָבִיא בְדָמֶיהָ אַחֲרַת,
וְעוֹשָׂה תַמּוּרָה, וּמוֹעֲלִין בָּהּ:

ר"ע מברטנורה וְלֹד חֲטָאֵת. שְׁעֵבְרָה שְׁנֵתָה. לֹא חֲזָא לְהַקְרִיבָה חֲטָאֵת,
דְּבַת שְׁנֵתָה כְּתִיב. מִיְהוּ מְשׁוּם הָאִי פְּסוּלָא לְחוּדְיָה אִינָה מִתָּה, אֶלָּא
תִּרְעָה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב עַד דְּאִיכָּא תִרְתִּי לְרִיעוּתָא, שְׁעֵבְרָה שְׁנֵתָה וְאֲבָדָה,
אוּ שִׁאֲבָדָה וְנִמְצָאת בַּעֲלַת מוֹם. וְהָכִי מִתְרַץ לְמִתְנִיתִין בְּגִמְרָא, דְּהָאִי
וְשִׁאֲבָדָה דְּקִתְנִי, עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן, וְהָכִי קָאֵמַר, שְׁעֵבְרָה שְׁנֵתָה וְאֲבָדָה,
וְשִׁאֲבָדָה וְנִמְצָאת בָּהּ מוֹם [ג]: אִם מִשְׁכָּפְרוּ הַבְּעָלִים. אִם לְאַחַר
שֶׁנִּמְצָאת זֹאת כָּפְרוּ הַבְּעָלִים בְּאַחֲרַת: תָּמוּת. וְאֶפְלוּ לְרַבְּנָן דְּפְלִיגִי עֲלֶיהָ

דְּרַבִּי לְקָמוֹן בְּפָרְקִין וְאָמְרֵי דְאִין חֲטָאת מִתָּה אֵלָא שְׁנַמְצָאת לְאַחַר שְׁנַתְּכַפְּרוּ הַבְּעָלִים, בְּהָא מוּדוּ, הוּאִיל וְאִיכָא תַרְתִּי לְרִיעוּתָא, דְּעֵבְרָה שְׁנַתָּה וְאָבְדָה, אוֹ אָבְדָה וְנִמְצָאת בְּעֵלְת מוּס. אֲבָל אָבְדָה לְחוּדָה, הוּאִיל וְנִמְצָאת קִדְם כְּפָרָה, אָף עַל גַּב שְׁלֵאֲחַר שְׁנַמְצָאת נִתְּכַפְּרוּ הַבְּעָלִים בְּאַחֲרַת, אִינְה מִתָּה אֵלָא תַרְעָה **[ד]**: **לֹא נֶהְיִים**. מְדַרְבְּנִן: **וְלֹא מוֹעֲלִין**. אִם נֶהְנוּ מִהוֹן, פְּטוּרִים מְקַרְבָּן מְעִילָה. דְּכִיּוֹן דְּלֹא הִיא וְלֹא דְמִיָּה קִרְבִּים, אֲזֵלָא קְדָשְׁתָּה: **וְאִם עַד שְׁלֹא כְּפָרוּ הַבְּעָלִים**. שְׁלֹא רְצוּ לְהַתְּכַפֵּר בְּאַחֲרַת: **תַרְעָה עַד שְׁתִּסְתַּאב**. וְאֵעֵבְרָה שְׁנַתָּה קִאִי. דְּאוּתָה שְׁאָבְדָה וְנִמְצָאת בְּעֵלְת מוּס, תִּמְכַּר מִיַד וְיָבִיא בְּדְמִיָּה אַחֲרַת: **וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה**. הוּאִיל וְדְמִיָּה עוֹמְדִים לְקִרְבִּי. דְּדַבְּרָה הַעוֹמֵד כְּדִי שְׁיַרְעָה וְיִסְתַּאב עוֹשֶׂה תְּמוּרָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] וְלֹד כו'. בְּפִסְיִקְתָּא זְהִיב סִימְנִיָּהוּ. וְתַמְנִי"ע: **[ב] יְמוּתוּ**. לֹא שְׁיַהֲרֹגְס בְּכָלִי אוֹ בִּיַדִּים, אֵלָא מְכַנְיִסִין אוּתָן לְבֵית אַחַד וּמְנִיחִין אוּתָן שָׁם עַד שְׁתַּמּוּת, כְּלוּמַר שְׁאִין נוֹתְנִין לָהֶם מְזוֹנוֹת. רַשִׁי"י: **[ג] וְצָרִיךְ לְמַתְנִי אִם אָבְדָה גְבִי בְעַל מוּס, דְּאִי תִנִּי גְבִי שְׁעֵבְרָה שְׁנַתָּה הָוָה אֲמִינָא הֵתִם הוּא דְמַהֲנִיא לִיָּה לְאַבְדָה [לְהַבִּיא לִיַדִּי מִיַתָּה], מְשׁוּם דְּלֹא חֲזָיא לְמַלְתָּא [אֲפִלוּ קִדְם אָבְדָה], אֲבָל בְּעַל מוּס דְּאִי לֹא מוּמָא, חֲזָיא, אִימָא לֹא תַהֲנִי לִיָּה אָבְדָה. וְאִי תִנָּא גְבִי בְעַל מוּס, הֵתִם הוּא כו', מְשׁוּם דְּלֹא חֲזָיא לְהַקְרִיבָה [בְּשׁוּם קִרְבָּן], אֲבָל עֵבְרָה שְׁנַתָּה דְּחֲזָיא לְהַקְרִיבָה [בְּשָׂאָר קִרְבָּנוֹת] אִימָא לֹא תַהֲנִי לִיָּה אָבְדָה, צָרִיכִי. גְּמָרָא: **[ד] וְכֹן כְּתִב הַרְמַב"ם**. וְתִימָה, דְּבִגְמָרָא מְפָרְשֵׁי דְבָרֵי הַכֹּל בְּמַתְּכַפֵּר בְּשָׂאִינְה אָבוּדָה דְּמַתָּה כו'. אֲבָל לְשׁוֹן הַרְמַב"ם שְׁבִנְסַחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לְפָרֶשׁ כְּשִׁיטַת הַתּוֹסְפוֹת דְּאַדְרָבָה בְּרַבּוּי רִיעוּתָא יוֹתֵר מְסַתְּבַר לְהַבִּיא לְרַעִיָּה וְלֹא לְמִיַתָּה, וְדִנְקֻט בְּעֵלְת מוּס לְרַבּוּתָא דְּסַלְקָא דְּעַתְדָּה הוּאִיל וְאַתְרַבִּי רִיעוּתָא כָּל כְּדָּה דְּאַבְדָה וּבְעַל מוּס כו' תַרְעָה, קַמְשִׁמַּע לֹן דְּאַפְלוּ הַכִּי מִתָּה. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).**

רמב"ם וּלֹד חֲטָאת וְתַמּוּרַת חֲטָאת וְחֲטָאת שְׁמַתוּ בַעֲלִיָּה יְמוּתוּ כו': מַה שְׁאִמַּר עַד שְׁתִּסְתַּאב הוּא שֶׁב עַל שְׁעֵבְרָה שְׁנַתָּה אוֹ שְׁאִבְדָה: וְמַה שְׁאִמַּר שְׁאִבְדָה מְשׁוּתָף וְהַגְמָרָא סָדְרוּ כֵן שְׁעֵבְרָה שְׁנַתָּה וְשְׁאִבְדָה וְשְׁנַמְצָאת בַעֲלַת מוּס וְכִבֵּר בְּאַרְנוּ פַעֲמִים שְׁעִינִן לֹא נֶהְנִין וְלֹא מוֹעֲלִין שְׁאִין מוֹתֵר לִיָּהנוֹת בְּאוּתוֹ דְּבַר וְאִם נֶהְנָה אִינוּ חִיִּב קִרְבָּן מְעִילָה וְרַאוּי שְׁתַּדַּע שְׁהַאֲבִידָה הַזֹּאת שְׁאִמְרוּ חֲכָמִים עֲלֶיהָ תְּמוּת מִן הַתְּנָאִים שְׁלֵה שְׁתַּאֲבַד בְּשַׁעַת כְּפָרָה לֹא בְשַׁעַת הַפְּרָשָׁה וְשְׁתַּאֲבַד בְּיוֹם וְלֹא בְלִילָה וְשְׁתַּתְּעֵלֶם מִמֶּנּוּ וּמִן הַרְוַעָה וּמִכֹּל שְׂאֵר בְּנֵי אָדָם עַד שְׁלֹא יִהְיֶה שׁוּם אָדָם מְכִירָה וְאִפִּילוּ בְּסוּף הָעוֹלָם וְשְׁתַּהֲא בְּמַקּוֹם נִסְתָּר כְּגוֹן תוֹךְ מַעֲרָה אוֹ אַחַר הַגְּדֵר וְהַדּוּמָה לוֹ וְכֹל זְמַן שִׁיחֲסַר שׁוּם תְּנָאִי מֵאֵלּוּ הַתְּנָאִים אִינְה מִתָּה אֵלָא דִּינָה תַרְעָה עַד שְׁתִּסְתַּאב וְתַמְכַּר וְיָבִיא בְּדְמִיָּה אַחֲרַת וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה וּמוֹעֲלִין בַּהּ וְכֵן אִם נִגְנַבָה אוֹ נִגְזַלָה תַרְעָה עַד שְׁתִּסְתַּאב אִמְרוּ נְקִטִּין אָבוּדָה וְלֹא גְנוּבָה אָבוּדָה וְלֹא גְזוּלָה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ב

הַמִּפְרִישׁ חֲטָאתוֹ וְאֶבְדָּהּ, וְהִקְרִיב אַחֲרָת
תַּחֲתִיָּהּ, וְאַחַר כֵּן נִמְצְאת הָרֵאשׁוֹנָה, תָּמוּת.
הַמִּפְרִישׁ מְעוֹת לְחֲטָאת וְאֶבְדּוֹ, וְהִקְרִיב
חֲטָאת תַּחֲתִיָּהּ, וְאַחַר כֵּן נִמְצְאוּ הַמְּעוֹת,
יִלְכוּ לַיָּם הַמֶּלַח:

ר"ע מברטנורה ואחר כך נמצאת הראשונה תמות. דהוי חטאת שנתכפרו
בעליה באחרת: ילכו לים המלח. כל היכא דאי הויא חטאת הויא מתה,
מעוֹת נְפִי אֲזַלִּי לַיָּם הַמֶּלַח: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם המפריש חטאתו ואבדה (והפריש) [והקריב] אחרת כו': זה הולך אחר
העיקר והוא חטאת שנתכפרו בעליה תמות וכן אותם מעות אין נהנין בהם
ולפיכך צוה להוליכן עד ים המלח כדי שלא יוכל ליגע בהם לעולם: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ג

הַמִּפְרִישׁ מְעוֹת לְחֲטָאתוֹ וְאֶבְדּוֹ, וְהִפְרִישׁ
מְעוֹת אַחֲרֵים תַּחֲתִיָּהּ, לֹא הִסְפִּיק לְקַח בָּהֶן
חֲטָאת עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הַמְּעוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת, יָבִיא
מֵאלוֹ וּמֵאלוֹ חֲטָאת, וְהִשְׁאָר יָפְלוּ לַנְּדָבָה.
הַמִּפְרִישׁ מְעוֹת לְחֲטָאתוֹ וְאֶבְדּוֹ, וְהִפְרִישׁ

חטאת תחתיהו, לא הספיק להקריבה עד שנמצאו המעות, והרי חטאת בעלת מום, תמכר, ויביא מאלו ומאלו חטאת, והשאר יפלו לנדבה. המפריש חטאתו ואבדה, והפריש מעות תחתיה, לא הספיק לקח בהן חטאת עד שנמצאת חטאתו, והרי היא בעלת מום, תמכר ויביא מאלו ומאלו חטאת, והשאר יפלו לנדבה. המפריש חטאתו ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, לא הספיק להקריבה עד שנמצאת הראשונה, והרי שתייהן בעלות מום, ימכרו, ויביא מאלו ומאלו חטאת, והשאר יפלו לנדבה. המפריש חטאתו ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, לא הספיק להקריבה עד שנמצאת הראשונה, והרי שתייהן תמימות, אחת מהן תקרב חטאת והשניה תמות, דברי רבי. וחכמים אומרים, אין חטאת מתה אלא שנמצאת מאחר שכפרו הבעלים, ואין המעות הולכות לים המלח אלא שנמצאו מאחר שכפרו הבעלים:

ר"ע מברטנורה **יביא מאלו ומאלו**. יערבם יחד. דכיון דמתרוניהו מיתי, לא הוי חטאת שנתכפרו בעליה באחרת. אבל אי הוה מיתי מחד מניהו, מדחו אחריני, דהווי להו דמי חטאת שכפרו בעליה באחרת: **והשאר יפלו לנדבה**. דהווי כשאר מותרות של חטאת דאזלי לנדבה: **והרי חטאת בעלת מום**. אבל אם חטאת תמימה, תקרב היא והמעות ילכו לים המלח, הואיל וכפרו הבעלים באחרת. וכל הנדף אליבא דרבי דאמר אבודה בשעת הפרשה כגון הנדף מעות דנמצאו קדם כפרה, אזלי לים המלח **(ה)**: **והשניה תמות דברי רבי וחכמים אומרים כו'**. הכל מודים במתכפר בשאינה אבודה, שאבודה מתה **(ו)**. לא נחלקו אלא במתכפר באבודה, דרבי סבר המפריש לאבוד כאבוד דמי, כלומר המפריש תחת קרבן אבוד, דינו כאבוד. וכי היכי דאם נתכפר בשאינו אבוד, האבוד

הַנְּשָׂאֵר כְּשִׁימְצָא דִּינוֹ שְׂיָמוּת, הָכִי נִמְי כִּי נִתְכַפֵּר בְּאַחַד מֵהֶן וְאַפְלוּ בְּאַבוּדִים, יִלְכוּ שְׂאִינָן אֲבוּדִים לַיָּם הַמְּלַח. וְרַבֵּן סָבְרִי, לֹא אָמְרִינָן הַמְּפָרִישׁ לְאַבוּד כְּאַבוּד דְּמִי [ז], וְדוֹקָא הַמְּתַכַּפֵּר בְּשְׂאִינָה אֲבוּדָה וְהָאֲבוּדָה נִשְׂאָרָה, הָאֲבוּדָה מִתָּה וְאָף עַל פִּי שְׂנַמְצָאת קִדְּם כְּפָרָה. אָבֵל אִם נִתְכַפֵּר בְּאַבוּדָה וְנִשְׂאָרָה שְׂאִינָה אֲבוּדָה, אֵינָה מִתָּה, אֶלָּא תִרְעָה עַד שְׂתִסְתָּאב. וְהִלְכָה כְּחַכְמִים : (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [ה] דְּהָא בְּכֻלְהוּ אֵיכָּא לְמִידָק, יָבִיא מְאֵלוּ וּמְאֵלוּ, הָא הִבִּיא מְאַחַד מֵהֶן, הַשְּׁנִי יוֹלִיכִם לַיָּם הַמְּלַח. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : [ו] וְלִישְׁנָא דְּמִתְנִיתִין כּוּי הָכִי קְאָמְרָה, אֵינן חֲטָאת מִתָּה וְדַאי בֵּין אֲבוּדָה בֵּין אֵינָה אֲבוּדָה אֶלָּא כּוּי. וְכֵן לְרַב הוּנָא הָכִי קְאָמַר, אֵינן חֲטָאת מִתָּה דְּלֹא נוֹכַל לְמַצָּא לָהּ תִּקְנָה אֶלָּא שְׂנַמְצָאת אַחַר שְׂכַפְרוֹ, דְּאָז אֵינן לָהּ תִּקְנָה. תּוֹסְפוֹת : [ז] וּמִתְנִיתִין דְּרִישׁ פֶּרֶק ו' דִּיּוֹמָא דְּתַנִּי אֵינן חֲטָאת צְבוּר מִתָּה, מִשְׁמַע אָבֵל דִּיחִיד מִתָּה אָף עַל גַּב דְּהוּי כְּמַפְרִישׁ לְאַבוּד שְׂמַפְרִישׁוּ מִפְּנֵי הָרֵאשׁוֹן שְׂמַת, כְּרַבֵּי אֲתִיָּא. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַמְּפָרִישׁ מַעוֹת לַחֲטָאתוֹ וְאֵבְדוּ וְהַפְרִישׁ מַעוֹת כּוּי : כֹּל הַדֵּינִים הָאֵלֶּה לִפְי שֶׁלֹּא נִתְכַפְּרוּ הַבְּעֵלִים אִפְשָׁר בְּנוֹתָרִים שִׁיפְלוּ לְנִדְבָה רוּצָה לוֹמַר שֶׁמִּקְרִיבִין בְּהֵם עוֹלֵת נִדְבָה וּמִפְּנֵי מָה הִיָּה רֵאוּי תִנְאִי בְּכֹל שֶׁיָּבִיא חֲטָאתוֹ מֵאֵלוּ וּמֵאֵלוּ לִפְי שֶׁאִם הִבִּיא חֲטָאת מִדְּמִי אֶחָד מֵהֶן הִיָּה חַיִּיב לְהוֹלִיךְ הַמַּעוֹת הַשְּׁנִיּוֹת לַיָּם הַמְּלַח לִפְי שֶׁהַבְּעֵלִים כִּבֵּר נִתְכַפְּרוּ וְנִשְׂאָרוּ אֵלוּ אַחֲרֵי הַכְּפָרָה וַיֵּשׁ בְּזֵה חֲלוּק וַיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכָה שֶׁאַחֲרֵי זֶה וּלְפִיכֵךְ יָבִיא מֵאֵלוּ וּמֵאֵלוּ וְאִז יִפּוֹל הַשָּׂאֵר לְנִדְבָה : אֵינן מַחֲלוּקֵת בֵּין חַכְמִים וְרַבֵּי שֶׁאִם הַקְּרִיב שְׁנִיָּה שֶׁלֹּא אֵבְדָה שֶׁאֲבוּדָה מִתָּה אֲבֵל חוֹלְקִין חַכְמִים אִם הַקְּרִיב הָאֲבוּדָה רַבִּי אוֹמֵר שֶׁהַשְּׁנִיָּה תִּמּוֹת לִפְי שֶׁהַמְּפָרִישׁ עַל הָאֲבוּדָה כֹּאֲבוּד דְּמִי כֹּאִילוּ אֵבְדָה וְנִמְצָאת אַחַר שֶׁנִּתְכַפְּרוּ הַבְּעֵלִים וְחַכְמִים אֵינִם אוֹמְרִים כֵּן לִפְי שֶׁהַמְּפָרִישׁ עַל הָאֲבוּד לֹא כֹּאֲבוּד דְּמִי וְהִלְכָה כְּחַכְמִים : (רמב"ם)

פֶּרֶק ד - מִשְׁנָה ד

הַמְּפָרִישׁ חֲטָאתוֹ, וְהִרִי הִיא בְּעֵלֵת מוּם, מוֹכְרָה וְיָבִיא בְּדַמְיָה אַחֲרָת. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׂמַעוֹן אוֹמֵר, אִם קָרְבָּה הַשְּׁנִיָּה עַד שֶׁלֹּא

נְשַׁחֲטָה הָרֵאשׁוֹנָה, תָּמוּת, שְׁכָבָר כְּפָרוּ הַבְּעָלִים :

ר"ע מברטנורה מוכרה ויביא בדמיה אחרת. דמכי מכרה לאחר, חשיבה כאלו אינה בעולם. אבל כל זמן שהיא תחת בעלה בשעה שנתכפר באחרת, תמות. ורבי אלעזר ברבי שמעון סבר, כל זמן שהיא בעולם לאחר שנתכפרו הבעלים באחרת, בין שהיא תחת בעלה בין ביד אחרים, תמות. ואין הלכה כרבי אלעזר ברבי שמעון : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם המפריש חטאתו והרי היא בעלת מום מוכרה כו' : רבי אלעזר ב"ר שמעון אומר אין הפרש בין שתהא הבהמה הזאת תחת ידו או תחת יד אחר כל זמן שתמצא אחר שנתכפרו הבעלים תמות וחכמים אומרים אינו כן אבל כל זמן שהיא מצויה תחת יד בעלה דנין בה דין זה אבל אם מכרה הרי היא כאילו אינה מצויה והלכה כחכמים וכבר זכרנו בסדרים שלפני זה שזו שדינה תמות מביאין אותה בבית ונועלים דלת בפניה עד שתמות ברעב וראוי שתדע בכאן שהמפריש שני צבורי מעות לאחריות מתכפר באחד מהם והשני יביא בו עולת נדבה וכן המפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באיזו שירצה והשניה תרעה עד שתסתאב ויביא בדמיה עולת נדבה והמקדיש חטאת מעוברת הרי היא וולדה כמפריש שתי חטאות לאחריות : (רמב"ם)

ה

פרק

א

משנה

-

ה

פרק

כיצד מערימים {א} על הבכור. מבפרת {ב}

שְׁהִיְתָה מְעַבְרָת, אֹמֵר, מֵה שְׁבִמְעִיהָ שָׁל זֹ, אִם זָכָר, עוֹלָה **{ג}**, יִלְדָה זָכָר, יִקְרַב עוֹלָה. וְאִם נִקְבָּה, זָבַחַי שְׁלָמִים, יִלְדָה נִקְבָּה, תִּקְרַב שְׁלָמִים. אִם זָכָר עוֹלָה **{ה}**, אִם נִקְבָּה זָבַחַי שְׁלָמִים, יִלְדָה זָכָר וְנִקְבָּה, הַזָּכָר יִקְרַב עוֹלָה, וְהַנִּקְבָּה תִּקְרַב שְׁלָמִים :

ר"ע מברטנורה פיצד מערימין על הבכור. להפקיעו מכהן ולהקריבו לחובתו: ילדה זכר יקרב עולה. דבכור לא קדיש אלא מרחם, וכיון דמעקרא אתפסיה בקדשה אחריתא, תו לא חילא עליה קדשת בכורה: **ואם נקבה זבחי שלמים.** לאו במבכרת מיירי, דאין הנקבה קדושה בבכורה דבעי לאערומי עליה. אלא בבהמת קדשים **{ד}**, דאם חטאת היא ונתעברה ורוצה להערים שלא ילד למיתה, דולד חטאת למיתה אזיל, ישנהו לקדשה אחרת. **{קמ"ט}** ולדות קדשים בהויתן קדושים ולא במעי אמן, וכיון דעדין לא קדשו קדשת אמן, מצי לארפובי עליהו קדשה אחריתי, דלכי מתיליד לא הוי חטאת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} מערימין. דאי אתה מקדישו קדשת מזבח. ותחבולות ההתר תקרא ערמה, ושאינה להתר תקרא מרמה. הרמב"ם. ואף על פי שפצינו מרמה אצל יעקב ובניו ותרגם אונקלוס בחכמא, ומצינו להרגו בערמה. לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד. ועין תוספות יום טוב: **{ב}** **מבכרת כו'.** בספרא, אשר יבכר כו' לא יקדיש, מי שיבכר אי אתה מקדישו, אבל אתה מקדישו בבטן. הרמב"ם: **{ג}** **עולה.** מפרש בגמרא דדוקא עולה דלא נחתיה מקדשתיה. אבל שלמים לא, דנחתיה מקדשתיה שיהנה בו. הרמב"ם: **{ד}** ובהו נמי תנן במשנה ג' פרק ז' דאין משנין מקדשה לקדשה, והכא דלמיתה אזיל רשאי לשנותו אף לשלמים. ועין במשנה דלקמן. ועין תוספות יום טוב: **{ה}** **עולה.** אף על גב דיכול לעשותו שלמים, אורחא דמלתא נקט, שפשיש לו שתי בהמות ואחד מהן ראוי לעולה, עושהו עולה, כיון שיש לו גם כן אחרת לשלמים: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כיצד מערימים על הבכור מבכרת שהיתה כו': כבר נתבאר בתורה שאין מותר הקדש בכור למזבח כמו שבארנו בשמיני מערכין ואמרו חכמים ז"ל שמותר הקדש בכור בבטן וכן אמרו בספרא אשר יבוכר לה' בבהמה מי שיבוכר אי אתה מקדישו אבל אתה מקדישו בבטן: ומה שאמר אם נקבה זבחים וכו' אינו מדבר על המבוכרת שהנקבה לא תתקדש בבכורה אבל כוונתו בהמה שהקדישה לאחד מן הקרבנות לפי שהוא מערים על ולדה בין זכר בין נקבה כמו שמערים על הזכר במבכרת ותחבולת ההיתר תקרא הערמה ושאינו להיתר תקרא מרמה ודע שמותר להטיל מום בבכור קודם שתצא לאויר העולם אבל בזמן הזה שאין בהמ"ק ואין שם הקרבה סופו שיאכל במומו אפילו עמד כמה זמן כמו שבארנו: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ב

יִלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים, אֶחָד מֵהֶן יִקְרַב עוֹלָה, וְהַשְּׁנִי יִמָּכַר לְחֵיבֵי עוֹלָה, וְדָמָיו חֲלִין. יִלְדָה שְׁתֵּי נְקִבּוֹת, אַחַת מֵהֶן תִּקְרַב שְׁלָמִים, וְהַשְּׁנִיָּה תִמָּכַר לְחֵיבֵי שְׁלָמִים, וְדָמֶיהָ חֲלִין. יִלְדָה טַמְטוּם וְאַנְדְרוּגִינוֹס ^[ז], רִבּוֹן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֵין קַדְשָׁה חֲלָה עֲלֵיהֶן ^[ח] :

ר"ע מברטנורה יִלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים. בְּבִהֲמַת חֲלִין מִיָּרִי ^[ז]. דָּאֵי בְּבִהֲמַת קַדְשִׁים, הֵיאֵד דְּאִקְדִּישָׁה עוֹלָה לְהוּי עוֹלָה, וְאִידָד קָאֵי בְּקַדְשֻׁתָּה דְּאִמִּיהָ. אֶלָּא וְדָאֵי בְּבִהֲמַת חֲלִין, וְלִפְיָכָד הָאֵי דְלֹא קַדִּישׁ דְּמִיו חֲלִין. וּמִיָּהוּ עַל שְׁנֵיהֶם חֲלָה קַדְשַׁת עוֹלָה, דְּהָא אָמַר אִם זָכַר עוֹלָה, וּמִשּׁוּם דְּאִיהוּ לֹא נִדָּר אֶלָּא חֲדָא, הִלְכָד יִקְרַב הָאֶחָד לְנִדְרוֹ וְהַשְּׁנִי יִמָּכַר לְצָרְכֵי עוֹלָה וְדָמִיו חֲלִין: **אֵין קַדְשָׁה חֲלָה עֲלֵיהֶן.** דְּוִלְדוֹת קַדְשִׁים בִּהְוִיתוּ הֵן קַדוּשִׁים וְלֹא מִמַּעֵי אִמּוֹ, וְכִיוֹן דְּהִנָּד בִּיצִיאָתוֹן מִן הָרַחֵם אֵינּוּ רְאוּיִין לְהַקְרִבָּה, לֹא קַדְשִׁי. וְחֲכָמִים פְּלִיגֵי עַל רִבּוֹן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְסַבְרֵי דְּוִלְדוֹת קַדְשִׁים בְּקַדְשַׁת אִמּוֹן קִימֵי ^[ט]. וְאֵין הִלְכָה כְּרִבּוֹן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט ^[ז] וְהוּהּ מְצִי לְאוֹקְמֵי מְצִיעָתָא נְמִי בְּבִהֲמַת חֲלִין, אֶלָּא דְּבַעֵי לְאוֹקְמֵי אֶפְיָד מְעַרְמִין. אִף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא רִישָׁא בְּמַבְכָּרַת דְּחֲלִין וּמְצִיעָתָא בְּקַדְשִׁים וְסִיפָא בְּחֲלִין. תּוֹסְפוֹת: ^[ז] **טַמְטוּם כּוֹי.** עַל בְּהִמַּת קַדְשִׁים חוּזָר. הָרַמְבַּ"ם. וְלֹא רָצָה לְהַפְסִיק בְּמַחְלַקַּת, לְכֹן לֹא שְׁנָאוּ לְעִיל: ^[ח] **אֵין כּוֹי.** וְלִמָּאן דְּמִפְרֵשׁ בְּסוּף פֶּרֶק ו' דְּבִכּוּרוֹת דְּטַמְטוּם סַפְקָא, יֵשׁ לוֹמַר דְּהִכָּא נְמִי קַדְשָׁה חֲלָה עַל טַמְטוּם. וְהָא דְּאָמַר אֵין כּוֹי, הֵינּוּ קַדְשַׁת הַפָּה, דְּאֵין דְּעִתּוֹ כִּי אִם לְזָכַר וְדָאֵי וְלִנְקָבָה וְדָאֵית: ^[ט] וְהָכִי סִיִּם בְּגַמְרָא שָׁם, יְכוּל אִף וְלָדִי כָּל הַקְדְּשִׁים, תִּלְמוּד לּוֹמַר אֵד בְּכוֹר, אֵד חֶלֶק, שְׁמַע מִנָּה דְּסַבְרָא לִיהּ וְלָדִי קַדְשִׁים מִמַּעֵי אִמּוֹן הֵם קַדוּשִׁים: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ילדה שני זכרים אחד מהם יקרב עולה והשני כו' : מה שאמר על בהמת חולין כשאמר עליהן מה שבמעיה של זו אם זכר עולה וכו' ולפיכך דמיו חולין לפי שדבר תחלה על המבכרת אחר כן על בהמת קדשים אחר כן על בהמת חולין : ומה שאמר טומטום ואנדרוגינוס על בהמת קדשים חוזרת המחלוקת שרבן שמעון בן גמליאל אומר ולד קדשים משעה שיולד תקדש לפיכך אם היה טומטום ואנדרוגינוס שאין ראוי להקרבה אין קדושה חלה עליו וחכמים אומרים ולד קדשים בקדושתה דאמיה קאי ולפיכך יהיה ולדה קדוש ולענין זה הלכה כחכמים : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ג

האומר, וְלָדָה שֶׁל זו עוֹלָה וְהִיא שְׁלָמִים, דְּבָרֶיךָ קִיָּמִים. הִיא שְׁלָמִים וְוּלָדָה עוֹלָה, הֲרִי זוּ וְלָד שְׁלָמִים, דְּבָרֶיךָ רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִם לָכֵן נִתְפָּוּן מִתְחַלָּה, הוֹאִיל וְאִי אֶפְשָׁר לְקָרוֹת שְׁנֵי שְׁמוֹת כְּאַחַת, דְּבָרֶיךָ קִיָּמִים. וְאִם מִשְׁאֵמֶר הֲרִי זוּ שְׁלָמִים, נִמְלֵךְ **[יב]** וְאָמַר וְלָדָה עוֹלָה, הֲרִי זוּ וְלָד שְׁלָמִים :

ר"ע מברטנורה האומר. על ולדה של בהמה מעברת : ולדה של זו עולה והיא שלמים דבריו קיימין. שהרי קדשת הנולד קדמה. אבל אמר היא שלמים ברישא, לה ולכל דאית בה אקדשה, והוי כמקדיש שתי בהמות לשלמים, וכי הדר ואמר ולדה עולה, הוי הנולד שלמים. והכא לא שניד למימר בהוייתו ובמעיי אמן **[י]**, דכי אמרינו בהוייתו ולא במעיי אמן, הני מלי בהקדישה ולבסוף נתעברה **[יא]**, דאיהו לא אתפסיה לעבר שום קדשה, אלא מקדשת אמיה קא קדיש. אבל במקדיש מעברת, חשיב עבר לקבולי קדשה. ורבי מאיר אית ליה תפס לשון ראשון : **אם לכך נתפון מתחלה**. כשאמר היא שלמים לא נתפון לולדה : **הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחת**. שאין הפה יכול לדבר שני דברים כאחת : דבריו קיימין. דאף בגמר דבריו אדם נתפס : **נמלך ואמר ולדה**

עולה. אף על פי שחזר בו תוך כדי דבור ואמר וְלָדָה עוֹלָה, לא אמר כלום, הואיל ובשעה שהקדיש אמו לשלמים לא נתפגן שיהיה הולד עולה. משום דקימא לן כל תוך כדי דבור כדבור דמי, חוץ ממקדיש ומימר ומגדף ועובד עבודה זרה ומקדש ומגרש, דהנך ששה אין החזרה מועלת בהן אף על פי שחזר בו תוך כדי דבור. והלכה כרבי יוסי: (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {י} כלומר, ענין הוינתם ובמעיי אמן: {יא} ואם כן הא דאמר לעיל ואם נקבה זבחי שלמים, ואוקמינן לה בבהמת קדשים, צריך לומר דמיירי בהקדישה ואחר כך נתעברה. תוספות: {יב} נמלך. נתעץ. הרמב"ם. דתרגום איעצף אמלכינך: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האומר וולדה של זו עולה והיא שלמים דבריו כו': פירוש נמלך שנתייעץ. ואמר רבי יוסי שהואיל ואמר הרי זו שלמים ולא היה כוונתו יותר מזה שאמר אח"כ חזר אמר ולדה עולה ואע"פ שהוא תוך כדי דבור אין סומכין אלא על דבור ראשון לפי שהעיקר בידינו תוך כדי דבור כדבור דמי זולתי במקדיש ומימר ומגדף ועובד עבודת כוכבים ומקדש ומגרש. ואלו הששה דברים הוציא אותן בגוף הגמרא אבל מקדיש ומימר הרי הוא כמו שנתבאר במקום הזה ובסוף נדרים הוציאו מגדף ועובד עבודת כוכבים ומגרש ומקדש וזה הענין הוא שהדברים האלה לא תועיל בהם חזרה ותוספת תנאי ואפילו תוך כדי דבור אבל מקדיש ומימר הרי הוא כמו שבאר בכאן וכן אם אמר לאשה הרי את מקודשת או הרי זה גיטך ונתן לה גיטה או קדושיה וחזר ואמר בתוך כדי דבור לגמר הענין לא יהיו הקדושין או הגט אלא ע"מ כן אין מועיל ואין שומעין לו וכן אם אמר בעבודת כוכבים אלי אתה נתחייב במיתה כמו שבארנו בשביעי מסנהדרין כשאמרו ז"ל והמקבלו עליו באלוה ואח"כ חזר תוך כדי דבור ואמר אינו אלוה אין זה מועיל לו וכן המגדף ומי שעלה בדעתו שהמתפיס לעבודת כוכבים חייב בדבור בלבד ושהוא ענין מה שאמר ועבודת כוכבים הרי זה טעות גדול לפי שעיקר בידינו אין הקדש לעבודת כוכבים כמו שיתבאר בפרק שאחרי זה והלכה כרבי יוסי: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ד

הרי זו תמורת עולה ותמורת שלמים, הרי זו

תְּמוּרַת עוֹלָה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
אִם לָכֵן נִתְּכַּוֵּן מִתְּחִלָּה, הוֹאִיל וְאִי אֶפְשָׁר
לְקָרוֹת שְׁנֵי שְׁמוֹת כְּאַחַת, דְּבָרָיו קִיָּמִין. וְאִם
מִשָּׂאֵמֶר תְּמוּרַת עוֹלָה, נִמְלֵךְ וְאָמַר, תְּמוּרַת
שְׁלָמִים, הֲרִי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה :

ר"ע מברטנורה תְּמוּרַת עוֹלָה תְּמוּרַת שְׁלָמִים. גְּרָסִינָן, וְלֹא גְרָסִינָן
וְתְּמוּרַת שְׁלָמִים: הֲרִי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה. דְּתַפְס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן: דְּבָרָיו
קִיָּמִין. וְחֻצְיָה תְּמוּרַת עוֹלָה וְחֻצְיָה תְּמוּרַת שְׁלָמִים. וְהֵאֵי דְלֹא קֵאָמַר
תְּמוּרַת עוֹלָה וְשְׁלָמִים וְאָמַר תְּמוּרָה אֶתְרוּיָהּ, מְשׁוּם דְּסָבַר אֵי אֶמְיָנָא
תְּמוּרַת עוֹלָה וְשְׁלָמִים תְּהִיָּה קְדוּשָׁה וְלֹא קֶרְבָּה, כְּדִין הָאוּמֵר חֻצְיָה
עוֹלָה וְחֻצְיָה שְׁלָמִים **[יג]** שֶׁהִיא קְדוּשָׁה וְאִינָה קֶרְבָּה, וְטַעַם בְּהֵכִי **[יד]**
וְסָבַר אֵימֵר תְּמוּרָה אֶפְלַח חַד וְחַד כִּי הֵיכִי דְתַהוּי קְדוּשָׁה גְמוּרָה לְקָרֵב,
הִלְכָּךְ אַף עַל גַּב דְּאָמַר כִּי הֵאֵי לִישְׁנָא, לְתַרְוּיָהּ אֶכְוֵן, וְתַרְעָה עַד
שְׁתַּסְתָּאב, וְתַמְכֵר וְיָבִיא בְדַמֵי חֻצְיָה עוֹלָה וּבְדַמֵי חֻצְיָה שְׁלָמִים, וּבְהֵכִי
עֲסָקִינָן, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ לְפָנָיו עוֹלָה וְשְׁלָמִים כְּשֶׁהִמִּיר אֶת זוֹ בְּהוּ. וְהִלְכָה
כְּרַבִּי יוֹסִי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יג]** וְדוּקָא עוֹלָה וְשְׁלָמִים. אָבַל אָמַר חֻצְיָה חֻטָּאת וְחֻיָב חֻטָּאת,
תְּמוּרַת, דְּאֵי לֹא חֻיָב אֶפְלוּ אָמַר זוֹ לְחֻטָּאת בְּלִבְד, אִינָה קְדוּשָׁה, כְּדַמוּכַח
בְּפֶרֶק ב' דְּחֻלִּין: **[יד]** כְּלוּמַר, דְּכִי נִמְי אָמַר תְּמוּרַת עוֹלָה וְשְׁלָמִים הֵוָה דִּינָא
הֵכִי. וּבְפֶרֶשׁ הַרְמְב"ם בְּנֶסֶח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּבִזָּה לְרַבִּי מֵאִיר דְּבָרָיו קִיָּמִין.
וּבְחִבּוּרוֹ לֹא הִתְנָה בְּזָה שִׁיָּהָא צָרִיךְ שִׁיִּתְכַּוֵּן מִתְּחִלָּה לְכָךְ: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הֲרִי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה וְתְּמוּרַת שְׁלָמִים הֲרִי זֶה כּוּ: אֵילוּ אָמַר תְּמוּרַת
עוֹלָה אוֹ תְּמוּרַת שְׁלָמִים הֲרִי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה לְדַבְרֵי רַבִּי מֵאִיר דְּבָרָיו
קִיָּמִים אֲבָל לְפִי שְׁכַפְל לְשׁוֹן תְּמוּרָה אָמַר רַבִּי מֵאִיר תְּפֹס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן וְרִ'
יוֹסִי אוֹמֵר צָרִיךְ לְשֵׁנוֹת לְשׁוֹן תְּמוּרָה לְפִי שְׁבַשְׁעָה שֶׁאָמַר תְּמוּרַת עוֹלָה
וְשְׁלָמִים יֵהִיָּה הַמּוּבָן מִמֵּאֵמֶר זֶה שֶׁמִּקְצָתָה עוֹלָה וּמִקְצָתָה שְׁלָמִים וִיֵהִיָּה
דִּין אוֹתָהּ בַּהֵמָּה כְּדִין מִי שֶׁאָמַר בַּהֵמָּה זוֹ חֻצְיָה עוֹלָה וְחֻצְיָה שְׁלָמִים שֶׁהִיא
קְדוּשָׁה וְאִינָה קֶרְיָבָה וְכַדִּי לְצַאת מִיַּדִּי סַפֵּק שִׁיאָמַר הֲרִי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה
וְתְּמוּרַת שְׁלָמִים יֵהִיָּה הַמּוּבָן מִן הַמֵּאֵמֶר הַזֶּה שֶׁחֻצְיָה תְּמוּרַת עוֹלָה וְחֻצְיָה
תְּמוּרַת שְׁלָמִים וּלְפִיכֵךְ דְּבָרָיו קִיָּמִין וְדִינָה כְּמוֹ שֶׁאָמַר שֶׁתַּמְכֵר וִיבִיא בְּחֻצֵי
דְּמִיָּה (תְּמוּרַת) עוֹלָה וְחֻצֵי דְּמִיָּה (תְּמוּרַת) שְׁלָמִים וְצָרִיךְ אֶתָּה לְדַעַת שֶׁכֵּל זְמַן
שֶׁאָמַר בַּהֵמָּה זוֹ חֻצְיָה חֻטָּאת וְחֻצְיָה קֶרְבָּן שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַחֻטָּאוֹת רוּצָה לוֹמַר
עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים אוֹ הַפֶּךְ וְאָמַר חֻצְיָה שְׁלָמִים וְחֻצְיָה חֻטָּאת שֶׁאוֹתָהּ בַּהֵמָּה
תְּמוּרַת וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי גַם כֵּן נִמְלֵךְ וְאֶפְלוּ הִיָּה בְּתוֹךְ כַּדִּי דְּבוּר וְהִלְכָה כְּרַבִּי
יוֹסִי: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ה

הרי זו תחת זו, תמורת זו, חלופת זו, הרי זו תמורה. זו מחללת על זו, אינו תמורה. ואם היה הקדש בעל מום, יוצא לחלין וצריך לעשות דמים:

ר"ע מברטנורה תחת זו חליפת זו תמורת זו. כלן לשון תמורה הן: מחללת. לשון חלול הוא. ולא אמר כלום, שאין בהמת קדש תמימה יוצאה לחלין: ואם היה הקדש בעל מום יצא לחלין. אף על פי שאינו שוה כמו ההקדש בעל מום. דדבר תורה אפלו הקדש שוה מאה מנה שחללו על שוה פרוטה, מחלל. ואף על פי שיצא לחלין מן התורה, צריך לעשות דמים מדרבנן, כלומר, להשלים הדמים שלא יתאנה ההקדש. אבל מן התורה אין אונאה להקדש, דכתוב (ויקרא כה) אל תונו איש את אחיו, אחיו ולא הקדש: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם הרי זו תחת זו תמורת זו חליפת זו הרי זו כו': אמר שאם היה אצלו הקדש בעל מום שוה דרך משל עשרה דנרים וייחד בהמה שוה חמשה ואמר זו מחוללת על זו נפדה אותו בעל מום ויצא לחולין אבל חייב לתת תשלום העשרה דינרים שהיה שוה ההקדש והטעם שמחמתו יצאת לחולין בפחות מדמיה לפי שהקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה ה"ז מחולל אם עבר ועשה אבל נתחלל מן התורה וחייב להשלים הדמים מדרבנן וכתוב בגמרא יצא לחולין דבר תורה וצריך לעשות דמים מדרבנן: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ו

הָרִי זֶה תַּחַת חֲטָאת, וְתַחַת עוֹלָה, לֹא אָמַר כָּלוּם. תַּחַת חֲטָאת זֶה, וְתַחַת עוֹלָה זֶה {טו}, תַּחַת חֲטָאת וְתַחַת עוֹלָה שָׁיֵשׁ לִי בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הָיָה לוֹ, דְּבָרָיו קִיָּמִין. אִם אָמַר עַל בְּהֶמָּה טְמֵאָה, וְעַל בַּעֲלַת מוֹם, הָרִי אֵלֹה עוֹלָה, לֹא אָמַר כָּלוּם. הָרִי אֵלֹה לְעוֹלָה, יִמְכְּרוּ וַיָּבִיאוּ בְּדַמֵּיהֶם עוֹלָה:

ר"ע מברטנורה תַּחַת חֲטָאת אוֹ תַּחַת עוֹלָה. סֵתֵם וְלֹא אָמַר תַּחַת חֲטָאת זֶה אוֹ עוֹלָה זֶה: לֹא אָמַר כָּלוּם. דְּכַתִּיב (ש"ס כז) לֹא יִחְלִיפוּנוּ וְלֹא יִמִּיר אֶתֹ, עַד שְׁיִהְיֶה הַהֶקְדֵּשׁ יְדוּעַ וּמְיוֹחַד כְּשֶׁמִּמִּיר בּוֹ: תַּחַת חֲטָאת זֶה. וְהִיָּתָה חֲטָאת עוֹמֶדֶת לְפָנָיו: הָרִי אֵלֹה לְעוֹלָה. מִשְׁמַע לְדַמֵּי עוֹלָה. דָּאִי אֵינְהוּ גוֹפִיָּהוּ בְּעֵי לְאֶקְרוּבִי, הֵנָּה אָמַר הָרִי אֵלֹה עוֹלָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} חֲטָאת כּוֹי. כְּבָר תִּנָּא לֵה לְעִיל, וְהִכָּא לֹא תִנִּי לֵה אֶלָּא מְשׁוּם דְּתִנִּי דְּתַחַת חֲטָאת לֹא מִהֲנִי, תִּנָּא דָּאִם אָמַר זֶה, מִהֲנִי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרי זה תחת חטאת ותחת עולה לא אמר כו': מה שאמר תחת חטאת ותחת עולה רוצה לומר או תחת עולה והטעם בזה מה שאמר רחמנא לא יחליפנו ולא ימיר אותו עד שיהא הקדש ידוע ומיוחד ואז עושה תמורתו: (רמב"ם)

כָּל הָאֲסוּרִין עַל גְּבֵי הַמְּזִבַּח, אוֹסְרִים כָּל שֶׁהוּן. הָרוּבֵעַ, וְהַנְּרֵבֶעַ, וְהַמְּקֻצָּה, וְהַנְּעֶבֶד, וְאֶתְנֹן, וּמַחִיר, וְהַכְּלָאִים, וְהַטְּרֵפָה, וְיוֹצֵא דָפֶן **[ג]**. אֵיזָה הוּא מְקֻצָּה. הַמְּקֻצָּה לְעִבּוּדָה זָרָה. הוּא אָסוּר, וּמָה שֶׁעָלְיוֹ מִתֵּר. אֵיזָהוּ נְעֶבֶד. כָּל שֶׁעוֹבְדִין אוֹתוֹ. הוּא וּמָה שֶׁעָלְיוֹ אָסוּר. זֶה וְזֶה מִתֵּרִין בְּאֲכִילָה:

ר"ע מברטנורה כָּל הָאֲסוּרִין לְגַבֵּי מְזִבַּח. שֶׁהוּן פְּסוּלִים לְהַקְרִיבָה. וְקַחְשִׁיב לְהוּן וְאֵזִיל: אוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהוּן. וְאֶפְלוּ נִתְעַרְבוּ אַחַד בְּאַלְף כֶּלֶן אָסוּרִים לְמְזִבַּח, אִם אֵינּוּ נֶכֶר. וְכִלְהוּ מִשְׁפַּחַת לֵה דְאִין נֶכְרִים, חוּץ מִן הַטְּרֵפָה דְלֵא מִשְׁפַּחַת לֵה שְׂאִינָה נֶכְרֵת אֶלָּא כְּגוֹן שֶׁנִּתְעַרְבָה דְרוּסַת הָאָרִי וְהַזָּאב בְּנִקּוּבַת הַקּוֹץ **[א]**: הָרוּבֵעַ וְהַנְּרֵבֶעַ וְהַמְּקֻצָּה וְהַנְּעֶבֶד. פְּסוּלִין לְמְזִבַּח. דְאָמַר קָרָא (ויקרא כב) כִּי מִשְׁחַתֶּם בְּהֵם מוֹם בָּם, וְתִנְיָא, כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר מִשְׁחַתֶּם אֵינּוּ אֶלָּא עֲרוּהָ וְעִבּוּדָה זָרָה. עֲרוּהָ, דְכָתִיב (בְּרֵאשִׁית ו) כִּי הִשְׁחִית כָּל בְּשָׂר אֶת דְרָכּוֹ. עִבּוּדָה זָרָה, דְכָתִיב (דְבָרִים ד) פֶּן תִּשְׁחַתּוּן וְעִשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל. וְרוּבֵעַ וְנְרֵבֶעַ דְתַנּוּן בְּמִתְנִיתִין, כְּגוֹן דְרוּבֵעַ אוֹ נְרֵבֶעַ עַל פִּי עַד אַחַד אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים, דְאֵינָה נִסְקֶלֶת בְּכַד אֲבָל פְּסוּלוֹת הוּן לְקַרְבָּן **[ב]**: מְקֻצָּה. בְּהֵמָה שֶׁהִקְצוּהָ לְעִבּוּדָה זָרָה. וְאֵינָה פְּסוּלָה לְהַקְרִיבָה עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ בָּהּ מַעֲשֵׂה לְשֵׁם עִבּוּדָה זָרָה, כְּגוֹן שֶׁעֲבָדוּ בּוֹ הַכְּמָרִים אִם הוּא שׂוֹר אוֹ גְזִזוּהוּ אִם הוּא שֶׁה: וְנְעֶבֶד. אֵינּוּ אָסוּר בְּהִנָּאָה אֶף עַל פִּי שֶׁעֲבָדוּהוּ, שְׂאִין בְּעָלֵי חַיִּים נֶאֱסָרִים בְּהִנָּאָה כְּשֶׁעוֹבְדִים אוֹתוֹ, אֲבָל נִפְסָלִים לְמְזִבַּח: וְאֶתְנֹן וּמַחִיר. בְּהִדְיָא פְּסוּלִינְהוּ קָרָא (שם כג) לֹא תִבְיֵא אֶתְנֹן זֹנְהָ וּמַחִיר כְּלָב: וְכִלְאִים. תִּישׁ הַבָּא עַל הַרְחֵל: וְהַטְּרֵפָה. דְכָתִיב בְּמַעֲשֵׂר (ויקרא כז) כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט, פָּרֹט לְטְרֵפָה שְׂאִינָה עוֹבְרַת, וְקַרְבָּן מְזִבַּח יִלִּיף מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה: וְיוֹצֵא דָפֶן. שֶׁנִּקְרָעָה אִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ הָעֶבֶר דָּרָךְ הַדָּפֶן. וּמַעֲטִינֵן מְקָרָא דְכָתִיב (שם כב) כִּי יוֹלֵד, פָּרֹט לְיוֹצֵא דָפֶן: הוּא אָסוּר. לְמְזִבַּח: וּמָה שֶׁעָלְיוֹ מִתֵּר. דְהָא לֹא נְעֶבֶד: הוּא וּמָה שֶׁעָלְיוֹ אָסוּר. הוּא אָסוּר לְמְזִבַּח, וּמִתֵּר אֶפְלוּ בְּאֲכִילָה, כְּדִלְקַמֵּן בְּסָמוּךְ. וּמָה שֶׁעָלְיוֹ, תִּכְשִׁיטִים שֶׁעָלְיוֹ, אָסוּרִין בְּהִנָּאָה שֶׁהָרִי נְעֶבְדוּ וְיֵשׁ בָּהוּן תְּפִיסַת יָדֵי אָדָם: זֶה וְזֶה. הַמְּקֻצָּה וְהַנְּעֶבֶד: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** אֵי נִמְי בּוֹלַד טְרֵפָה וְאֶלִיבִיָּה דְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר דְאָמַר בְּסוּף פְּרָקִין לֹא יִקְרַב. רש"י: **[ב]** דְאֶלּוּ בְּשָׁנֵי עֵדִים הָיָה נֶאֱסָר אֶפְלוּ לְהַדְיוּט.

תוספות. ועין תוספות יום טוב: {ג} ויוצא דפן. אפלו לרבי שמעון דמשנה ב' פרק ח' דבכורות כו', מודה בקדשים, דגמר לידה לידה מבכור. מה התם פטר רחם, אף פטר רחם. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל האסורין על גבי המזבח אסורין כל שהן כו': ענין אסורין בכל שהוא שאם נתערבו אחד מאלו ואפילו באלף מן הקדשים כולם פסולים לגבי המזבח ואין מקריבים מהם ואפי' אחד ואלו המנויים שהם פסולים לגבי המזבח יש מהם מצד פסוק מלא ויש מהם מצד אסמכתא אל המקרא אך אתנן ומחיר דברה תורה מהם בפירוש ונאמר בקדשים ג"כ שור או כשב או עז כי יולד פרט ליוצא דופן ונאמר במעשר וכל מעשר בהמה הוא קדש כמו שנתבאר כל אשר יעבור תחת השבט פרט לשאינה עוברת כמו שבארנו כבר בבכורות ונאמר על אותן שאינן קרבין לגבי המזבח משחתם בהם מום בם ואמרו חכמים ז"ל כל מקום שנאמר השחתה אינו אלא דבר ערוה ועבודת כוכבים ערוה דכתיב כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ עבודת כוכבים דכתיב פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל וכבר נתבאר בשלישי מס' ע"ז שהדברים הנעבדים אינם אסורים בהנאה אלא [א"כ] יש בהם תפיסת יד אדם ולפיכך מי שעבד הר או ים או בעלי חיים אין אותו דבר אסור בהנאה ולפיכך אמרו זה וזה מותרין באכילה רוצה לומר המוקצה והנעבד אבל הדבר שהוא על הנעבד כגון חלי זהב וכסף ה"ז אסור בהנאה לפי שאותו דבר כבר נעבד ויש בו תפיסת יד אדם כמו שנתבאר בשלישי ממסכת ע"ז אבל המוקצה הרי הוא אסור לגבי המזבח כמו שזכרנו ומה שעליו מותר בהנאה לפי שלא נעבד וכשאמר זה לעבודת כוכבים לא נאסר לפי שעיקר בידו אין הקדש לעבודת כוכבים והמוקצה הוא מה שזכרו ואמרו אין מוקצה לעבודת כוכבים אסור עד שיעשה בה מעשה עד שיגזז בו או שיעבדו בו וכשמשתמשין בו עובדיהם אם היה שור או גזזו אם היה כבש אז יפסל לגבי מזבח משום מוקצה: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ב

איזהו אתנן. האומר לזונה, היא ליך טלה זה בשכרך, אפלו מאה, פלן אסורין. וכן {ה} האומר לחברו, היא לך טלה זה ותליון שפחתך

אַצֵּל עַבְדִּי, רַבִּי אֹמֵר, אֵינוֹ אֶתְנֶן. וְחַכְמַיִם אֹמְרִים, אֶתְנֶן:

ר"ע מברטנורה **האומר לזונה**. אחת נכרית **[ד]** ואחת ישראלית, והוא שנתהיה מחיבי לאוין, ואין צריך לומר מחיבי כרתות ומיתות בית דין. אבל אתנן של פנויה והיא ישראלית אינו פסול למזבח, דאין זה אתנן זונה, שהרי לא נאסרה לכהנה בביאה זו. וכן אתנן שנתנה אשה לאיש, אינו פסול. אבל אתנן זכר, פסול: **אפלו מאה פלן אסורים**. התנה עמה לתת לה טלה אחד באתננה ושלח לה אפלו מאה, לא אמרינן חד דאתני עמה הוי אתנן והנדך אחריני פלם מתנה, אלא פלהו חשיבי אתנן ואסורין: **ותלין שפחתך אצל עבדי**. בעבד עברי שאין לו אשה ובנים מיירי, שאין רשות ביד רבו למסור לו שפחה כנענית להוליד ממנה עבדים כיון שלא היתה לו אשה מתחלה, הלכך אתננה אסור לדברי חכמים. ורבי דאמר לא הוי אתנן, לית ליה האי סברא, דודאי אפלו אין לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית. אי נמי, אפלו אית ליה האי סברא, סבר הואיל ועבד עברי הטר מפללו בשפחה כנענית, לא חשיב אתנן זונה. ואין הלכה כרבי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ד]** ואף על פי שכתבתי במשנה ה' פרק ו' דיבמות דקדם שנתגיירה לא הוי זונה מן התורה, פרשו התוספות, דהכא מיירי שזנתה כבר, והיכא דלא זנתה הצרכו לגזר: **[ה]** **וכן**. אחכמים קאי. ובפסקא שבגמרא לא גרסינן וכן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם איזהו אתנן האומר לזונה הא לך טלה זה כו': אין הפרש בין שתהא זונה או שפחה או כותית או ישראלית ובלבד שתהא מחיבי לאוין או ערוה אבל פנויה כבר בארנו פעמים שאם נבעלה לא נאסרה לכהן משום זונה לפי שאינה בעילת זנות לפיכך אתננה מותר ודע שאתנן זכר לגבי מזבח אסור ואם האשה היא שנתנה האתנן לאיש הרי אינו אסור האתנן ההוא: ומה שאמר אפי' הן מאה ענינו שאם הסכים עמה על שכירותה בכבש אחד על דרך משל ונתן לה מאה הרי כולן אסורין משום אתנן ולא נאמר שאותו התוספת שהוסיף לה אינו אתנן אלא מתנה הואיל ונתרצה עצמה בפחות הימנו לפיכך הודיענו שכל מה שיתן לה מחמת אותה ביאה הרי הוא אתנן בין שהסכימו עליו שניהם או לאו: ומה שאמר תלין שפחתך עם עבדי אינו מדבר בעבד כנעני לפי שזה מותר לעשות אבל הוא עבד עברי שאין לו אשה ובנים ומן העיקרים שבידינו שכשארין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה כנענית יש לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית ולפי שהוא באיסור היה שכרה אתנן ור"מ אומר הותרו מכללו בשפחה כנענית והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ג

איזה הוא מחיר כָּלֵב. האומר לחברו, הא לך טלה זה תחת כָּלֵב זה. וכן שני שתפין שחלקו, אחד נטל עֲשָׂרָה, ואחד נטל תשעה וכָּלֵב, שפנגד הכָּלֵב, אסורים, שעם הכָּלֵב, מתרים. אתֵּן כָּלֵב (ח) ומחיר זונה, הרי אלו מתרים, שנאמר (דברים כג), שְׁנַיִם, ולא ארבעה. ולדותיהן (ט) מתרים, שנאמר (שם) הן, ולא ולדותיהן :

ר"ע מברטנורה אחד נטל עֲשָׂרָה טלאים ואחד נטל תשעה. טלאים: וכָּלֵב. כנגד העֲשָׂרָה טלאים שנטל חברו. העֲשָׂרָה טלאים שפנגד התשעה וכָּלֵב, כלם אסורים משום מחיר כָּלֵב. והתשעה שעם הכָּלֵב מתרים. ובגמרא פריך, אמאי שפנגד הכָּלֵב כלם אסורים, נפוק חד להדי כָּלֵב והנדך כלהו לישתרו (ו). ומשני, הכא במאי עסקינן, כגון דטפי דמי כָּלֵב מחד מניהו, שאין באותן שפנגדו טלה שוה דמי הכָּלֵב, דהשתא שיכי דמי הכָּלֵב בכולהו. כגון שאותן שפנגדו שוין כל אחד דינר, דהוי עֲשָׂרָה דינרין, ואותן תשעה שעמו שוין כל אחד דינר חסר מעה (ז), דהינו תשעה דינרים פחות תשע מעות, והכָּלֵב שוה דינר ותשע מעות, נמצא באותן עֲשָׂרָה שפנגד התשעה וכָּלֵב יש בהן תשעה, שבכל אחד מהן יש בו מעה מחיר כָּלֵב, והעשירי פלו מחיר כָּלֵב: שְׁנַיִם ולא ארבעה. שניהם דכתב קרא פלגינא ליה כאלו כתב שְׁנַיִם הן. שְׁנַיִם, אשמועינן דוקא אתֵּן זונה ומחיר כָּלֵב, ולא ארבעה אתֵּן כָּלֵב ומחיר זונה. והן, משמע הן ולא ולדותיהן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ו) פרוש, מטעם בְּרָרָה. ויש לתמה, דהא קימא לן דבדאורייתא אין בְּרָרָה. ועוד, דאם כן בכל אסור המערב בהתיר נסמך אבְּרָרָה ונשקל כשעור האסור ואידך לשרי כו'. ואומר מורי הרמ"ר, כָּלֵב גדול בדין זה, דודאי כל דבר שהכר האסור מתחלה ואחר כך נתערב בהתיר, לא סמכינן אבְּרָרָה, כיון שתערבתו היה באסור, אבל הני תערבתו בהתיר, כי האסור לא היה מברר קדם תערבתו, ולאחר התערבת נולד האסור, אז סמכינן אבְּרָרָה. תוספות: (ז) ולא דוקא. דהוא הדין בפחות: (ח) אתֵּן כָּלֵב. הילך טלה זה ותליו כלבתך אצלי. רש"י: (ט) ולדותיהן. דמחיר ואתֵּן. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם איזוהו מחיר כלב האומר לחבירו הא לך כו' : מה שאמר שכנגד הכלב אסורים ע"מ שהוא מחיר הכלב בפני עצמו יתר מכל אחד ואחד מהעשרה טלאים שכנגדו לפי שהחלק שהוא תמורת אותו התוספת מצוי בכל אחד מהעשרה טלאים ולפיכך אסורים כלם אבל אם היה מחיר הכלב כנגד מחיר אחד מהעשרה או פחות ממנו מפריש אותו הכבש כנגד הכלב ויהיה מחיריו ויהיו מותרין התשעה שיש עמו : ומה שאמר שנים רוצה לומר ענין המשנה שהוא פי שנים וכאילו חלק הדבור כשחלק הנסתר ודרש אותו לפיכך אסר שניהם וסמך ענין שנים וענין הם : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ד

נָתַן לָהּ כֶּסֶפִּים, הָרִי אֱלוּ מִתְרִין. יֵינֹת, שְׁמָנִים, וְסֻלְתוֹת, וְכָל דָּבָר שְׁפִיזָא בּוֹ קָרַב עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ, אָסוּר. נָתַן לָהּ מִקְדָּשִׁין, הָרִי אֱלוּ מִתְרִין. עוֹפוֹת, הָרִי אֱלוּ אָסוּרִין. שְׁהִיָּה בְּדִין, מָה אִם הַמִּקְדָּשִׁין, שְׁהֵמוּם פּוֹסֵל בָּהֶם, אִין אֶתְנֹן וּמְחִיר חָל עֲלֵיהֶם, עוֹפוֹת, שְׁאִין הֵמוּם פּוֹסֵל בָּהֶן, אִינוּ בְּדִין שְׁלֵא יְהֵא אֶתְנֹן וּמְחִיר חָל עֲלֵיהֶן. תִּלְמוּד לּוֹמֵר ^(סו), לְכָל נֶדֶר, לְהֵבִיא אֶת הָעוֹף :

ר"ע מברטנורה נָתַן לָהּ כֶּסֶפִּים הָרִי אֱלוּ מִתְרִים. לקנות מהן בהמה לקרבן וסלת למנחות: יֵינֹת שְׁמָנִים וְסֻלְתוֹת אָסוּרִים. אֲבָל חֲטִים וְעֶשְׂאֹן סֹלֶת זֵיתִים וְעֶשְׂאֹן שְׁמֹן עֲנָבִים וְעֶשְׂאֹן יִין, הָרִי אֱלוּ מִתְרִים, דְּדַרְשִׁינָן שְׁנֵיהֶם, הֵם וְלֹא שְׁנוּיֵיהֶן וְלֹא וְלְדוֹתֵיהֶן: נָתַן לָהּ מִקְדָּשִׁים. כְּגוֹן הַפְּרִישׁ טָלָה עַל פְּסָחוֹ וְלֹא אַחֲרָיִם זָמַן אָמַר לְזוֹנָה הַבְּעָלִי לִי וְהִמְנִי עַל פְּסָחִי בְּאֶתְנַגְדָּה. סֻלְקָא דְעֶתְדָה אֶמִינָא הוּאִיל וְאָדָם רִשְׁאִי לְמִנּוֹת אַחֲרִים עַל פְּסָחוֹ **(י)**, מְמוּנִיָּה הוּא, וְאִימָא לִיחּוּל עֲלֵיהּ אֶתְנֹן, קַמְשַׁמַּע לָן דְּלֵא. דָּאֵמַר קָרָא לְכָל נֶדֶר, לְהוֹצִיא אֶת הַנְּדוּר כְּבָר: עוֹפוֹת. שֶׁל חֵלִין: הָרִי

אלו. פסולים להקרבה, שאֶתְנֶן וּמַחִיר חָל עֲלֵיהֶן : עוֹפוֹת שְׂאִין הַמוֹם פּוֹסֵל בָּהֶן. דָּאֵמַר קָרָא (ויקרא כב) תַּמִּים זָכָר [בַּבְּקָר] בְּכַשְׁבִּים, תַּמּוֹת וְזָכוֹרוֹת בְּבַהֲמוֹת, וְאִין תַּמּוֹת וְזָכוֹרוֹת בְּעוֹף : לְכָל נֶדֶר. כָּל, לְהַבִּיא אֶת הָעוֹף, שְׂאֵף הוּא בָּא בְּנֶדֶר, שְׂאֶתְנֶן וּמַחִיר חָלִים עֲלָיו : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [י] פְּרוּשׁ, וְלוֹקַח הַמַּעוֹת מֵאוֹתָן אַחֲרַיִם וְהוּן חָלִין אֶצְלוֹ. גְּמָרָא. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נתן לה כספים הרי אלו מותרים יינות שמנים כו' : כבר בארנו משביעי מזבחים שרוב המומין הפוסלין בבהמה אינן פוסלין בעוף אמרו תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעוף והביא ראיה לכל נדר להביא את העוף לפי שהעוף יבא בנדר ונדבה כמו שנתבאר פעמים הרבה ודע שאם נתן לה חטים ועשאו סלת זיתים ועשאו שמן ענבים ועשאו יין הרי כלם מותרים לגבי מזבח לפי שהם אמרו שניהם ולא שנוייהו ולא ולדותיהו : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ה

כָּל הָאֲסוּרִים עַל גְּבֵי הַמְּזִבַּח, וְלִדְוִתֵיהֶן מִתְּרִים [יב]. וְלִד טְרֵפָה, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא יִקְרַב עַל גְּבֵי הַמְּזִבַּח. וְחַכְמֵי אוֹמְרִים, יִקְרַב. רַבִּי חֲנִינָא בֶן אֲנֹטִיגְנוֹס אוֹמֵר, כְּשֶׁרָה שְׂיִנְקָה מִן הַטְּרֵפָה, פְּסוּלָה מֵעַל גְּבֵי הַמְּזִבַּח. כָּל הַקֶּדָּשִׁים שֶׁנַּעֲשׂוּ טְרֵפָה, אֵין פּוֹדִים אוֹתָם, שְׂאִין פּוֹדִים אֶת הַקֶּדָּשִׁים לְהַאֲכִילָן לְכֻלָּבִים :

ר"ע מברטנורה כָּל הָאֲסוּרִים עַל גְּבֵי הַמְּזִבַּח. כְּגוֹן בְּהֵמָה שֶׁנִּרְבְּעָה כְּשֶׁהִיא חָלִין וְאַחַר כֵּן נִתְעַבְּרָה וְיִלְדָה, הַנּוֹלֵד מִתֵּר לְקָרְבָן, שֶׁהַזָּכָר שֶׁל הַתֵּר שָׂבָא עַל בְּהֵמָה זוֹ וְהִיא שְׂהִיא אֲסוּרָה, שְׁנִיָּהוּ גְרָמוֹ לְוֹלֵד שְׂיִבָא, וְזֶה וְזֶה גּוֹרֵם מִתֵּר. אֲבָל נִרְבְּעָה כְּשֶׁהִיא מְעַבְּרָת, הַנּוֹלֵד פְּסוּל לְקָרְבָן, דְּהִיא וְיִלְדָה נִרְבְּעוּ [יא] : וְלִד טְרֵפָה. לֹא יִקְרַב. אֲבָל לְהַדְיוּט דְּבָרֵי הַכֹּל שְׂרִי [יג], דְּלֹאוּ

מגופה קא רבי **[יד]**. ופלגתא היא באלו טרפות **[יד נח]**, איכא למאן דאמר טרפה יולדת, ואיכא למאן דאמר טרפה אינה יולדת. למאן דאמר טרפה יולדת משפחת לה כגון שנטרפה ולבסוף עברה, ובהא פליגי, דרבי אליעזר סבר זה וזה גורם אסור, ורבנן סברי זה וזה גורם מתר. ולמאן דאמר טרפה אינה יולדת משפחת לה כגון שעברה ולבסוף נטרפה, ובהא פליגי, דרבי אליעזר סבר עבר ירד אמו הוא, ורבנן סברי עבר לאו ירד אמו הוא **[טו]**. ואין הלכה כרבי אליעזר: **פְּשֵׁרָה שִׁינְקָה מִן הַטְּרֵפָה פְּסוּלָה**. כל אותו היום שינקה מעת לעת היא פסולה להקרבה, הואיל ויכולה לעמד על אותו חלב בלא אכילה אחרת, ואינו מתאכל ממעיה עד שישלם מעת לעת. אבל לאחר שנתאכל ממעיה מודה רבי חנינא שהיא כשרה, דאפלו בהמה שנתפטמה בכרשיני עבודה זרה **[טז]** הכל מודים שהיא כשרה למזבח. ואין הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס: **שְׂאִין פּוֹדִים אֶת הַקֹּדְשִׁים לְהַאכִּילָן לְכֻלָּבִים**. דבפסולי המקדשים שנפדו כתיב תזבח ואכלת בשר, ודרשינו תזבח ולא גזה, ואכלת ולא לכלביד, בשר ולא חלב: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יא] וכן ולד נוגחת, היא וולדה נגחו. וכן נעבדת ומקצה, דניחא ליה בנפוחה. הרמב"ם: **[יב] מתרים**. רב תני עלה, ורבי אליעזר אוסר. גמרא: **[יג]** וקשה, דבהדיא אמרינן בפרק אלו טרפות דאף בלהדיוט פליגי, וזיל בתר טעמא. והא דפליגי לגבוה, להודיעך פתח דרבנן. תוספות. ועין תוספות יום טוב: **[יד]** אלא מאוירא קא רבי. פרש רש"י ולד במעי בהמה אינו אדוק בגופה אלא תלוי באויר ומעצמו הוא נוצר וגדל והולך. לישנא אחרתא מאוירא קא רבי, לאחר שנולד הולך וגדל, הלכך עקר גדולו אינו מאמו: **[טו]** ולא דמי לנרבעה כשהיתה מעברת דאמרינן היא וולדה נרבעה, דודאי טרפות שהיא תלוי בחיות ובריות כיון שאנו רואין הולד חי ובריא אין לנו לומר שנטרף הולד עם אמו, ואין לנו לפסלו בשביל פסול טרפות. אבל גבי רביעה ונגיחה ודאי כירך אמו הוא. ועין תוספות יום טוב: **[טז]** ונתעפלו. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל האסורין על גבי המזבח ולדותיהן מותרין כו': כשנרבעה בהמה והיא חולין ואח"כ ילדה והיא חולין או הקדישה אחר שנרבעה וילדה ולדה מותר לגבי מזבח אבל אם נרבעה והיא מעוברת ולדה אסור לגבי המזבח אע"פ שהיא חולין והוא שאמר ולד נרבעת אסור וזהו שאמרו אם הבהמה הזאת טרפה ואחר שנטרפה נתעברה ר' אליעזר אומר סבת תולדת הולד הזה היא האם שהיא טרפה ואב שהוא כשר לגבי המזבח וזה וזה גורם (מותר) [אסור]: ואם היתה הבהמה הזאת מעוברת והיא טריפה ר' (יהודה) [אליעזר] אומר עובר ירך אמו וחכמים אינם אומרים כן עליו אחר שיצא ונפרד ממנו ולפיכך הוא אצלם מותר לגבי המזבח וזה שאוסר ר' חנינא בן אנטיגנוס כשירה שינקה מן הטריפה הוא באותו היום בלבד שינקה לפי שהיא יכולה לעמוד עליו מעת לעת והוא מתעכל ועד כאן לא נגמר עכולו אבל אם נתעכל ואפי' היה זן אותה דרך משל בכרשינים של עבודת כוכבים עד שהשמינה בתכלית השומן הרי היא מותרת לגבי המזבח לדברי הכל ואין הלכה כר"א וכרבי חנינא בן אנטיגנוס וכתוב בספרי תזבח ולא גיזה ואכלת ולא לכלביד

בשר ולא חלב מכאן שאין פודין הקדשים להאכילן לכלבים וידוע שהטריפה אינה ראויה אלא לכלבים : (רמב"ם)

ז

פרק

פרק ז - משנה א

יש בקדשי מזבח מה שאין בקדשי בדק הבית. ויש בקדשי בדק הבית מה שאין בקדשי מזבח. שקדשי מזבח עושים תמורה, וחבין עליהם משום פגול, נותר, וטמא, ולדון וחלבן אסור לאחר פדיונם, והשוחטם בחוץ חייב, ואין נותנין מהם לאמנים בשכרו, מה שאין כן בקדשי בדק הבית :

ר"ע מברטנורה **יש בקדשי מזבח**. שקדשי מזבח עושים תמורה. ודוקא בהמות של קדשי מזבח **[א]**. אבל עופות ומנחות אין עושין תמורה. וקדשי בדק הבית אין עושין תמורה, לעיל בסוף פרק קמא ממעטינן לקדשי בדק הבית מקרא דלא עבדי תמורה : **משום פגול ונותר וטמא**. כלהו בשלמים כתיבי, ושלמים בכלל כל הקדשים היו **[ב]**, ולמה יצאו, להקיש אליהן, לומר לך מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח, אף כל קדשי מזבח : ולדון וחלבן אסור לאחר פדיונו. חלבן, דכתיב בשר, ולא חלב.

וְלָדוֹ, כְּגוֹן דְּאֵיעֵבֵר לְפָנָי פְּדִיוֹן וְאוֹלִיד לְאַחַר פְּדִיוֹן, דְּלִית לְהוּ תְּקִנְתָּא לְאַקְרוּבִינְהוּ, דְּמִכְּחַ קְדָשָׁה דְּחוּיָהּ קָא אֲתִיָּא. לְפָרְקִינְהוּ, לֹא אֲלִימָא מִלְתָּא לְמִתְפָּס פְּדִיוֹן [ג]. אָבֵל נִתְעַבְרוּ לְאַחַר פְּדִיוֹן, כְּוִלַּד צְבִי וְאֵיל נִינְהוּ וּמִתְרִים. וּבְקִדְשֵׁי בְּדִק הַבַּיִת אֲפֵלוּ אֵיעֵבוּר קִדְּם פְּדִיוֹן מִתְרִים, דְּלֹא אֲקִדְשִׁינְהוּ אֲלֵא לְדָמֵי וְלֹא חֲמִירָא קְדָשְׁתִּיהוּ כְּלֵי הַאי: וְאִין נֹתְנִים מֵהֶם. מְקִדְשֵׁי מְזֻבַּח: לְאִמְנִים. שְׁבוּנִים בְּמִקְדָּשׁ: בְּשַׁכְּרָן. שְׁהֶם נוֹטְלִים שַׁכְּרָן מְקִדְשֵׁי בְּדִק הַבַּיִת, דְּאָמַר רַחֲמֵנָא (שְׁמוֹת כה) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ, לִי מִשְׁלִי, דְּהֵינּוּ מְקִדְשֵׁי בְּדִק הַבַּיִת [ד]: (ר״ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [א] דְּכִי קִתְּנֵי אֲעַקֵּר זְבָחָא. וּמִשּׁוּם הַכִּי לֹא תִּנִּי וְלָד וּתְמוּרָה כְּדִאִיתָא בְּגִמְרָא: [ב] פְּרוּשׁ דְּטָמֵא כְּתִיב גַּם כֵּן בְּכָל הַקְּדָשִׁים. שְׁנֵאמַר כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִקְרַב מִכָּל זֶרְעֶכֶם אֶל הַקְּדָשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ וְגו' [ויקרא כב]. וְהִדַּר כְּתִיב בְּשִׁלְמִים וְהִנְפֵּשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בְּשֶׁר מְזֻבַּח הַשְּׁלָמִים וְטָמְאַתּוּ עָלָיו [שם ז]. וּפְגוּל וְנוֹתֵר צָרִיךְ לֹמַר דְּיִלְיָף לְהוּ בְּגִזְרָה שְׁוֵה כְּמוֹ שְׁכֵתֵב הַר"ב סוּף פְּרָק ד' דְּזִבְחִים: [ג] דְּכִינּוּ דְּאֵיעֵבֵר לְפָנָי פְּדִיוֹן קְדָשֵׁי מִיַּד לְמֵאן דְּאָמַר רִישׁ פְּרָק ה' בְּמַעֲי אֲמֹן הִם קְדוּשִׁים. וְאֲפֵלוּ לְמֵאן דְּאָמַר בְּהוּיָתוּ וּבְשַׁעַת הוּיָתוּ אֲמֹן חֲלִין, מִכָּל מְקוֹם תְּפָסִינְהוּ קְדָשָׁה בְּשַׁעַת הוּיָתוּ. תּוֹסְפּוֹת: [ד] כְּלוּמַר שְׂאִין בְּהוּ לְכַהֵן כְּלוּם כְּדִלְקָמֹן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יש בקדשי מזבח מה שאין בקדשי בדה"ב כו': קדשי מזבח ר"ל קדשי בהמה בלבד לפי שידעת כבר שהעופות ומנחות אין בהם תמורה אבל דין ההבדלות מהנותר והטמא כבר בארנו אותם במקומות ממש' זבחים ואם תעיין ברביעי זבחים שם תמצא אותו ושם בארנו בסוף המסכת דין שוחט בחוץ ודין ולד קדשי מזבח וחלביהן בשני מבכורות ואיני צריך לשנות ולהאריך ומה שאמר ואין נותנים מהם לאומנים בשכרן ר"ל האומנים שבונים במקדש לפי שהם נוטלין שכרן מקדשי בדק הבית לא מקדשי מזבח אמר רחמנא ועשו לי מקדש ואמרו חכמים ועשו לי ר"ל משלי מקדשי בדק הבית: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ב

יש בקדשי בדק הבית מה שאין בקדשי מזבח, שסתם הקדשות לבדק הבית. הקדש בדק

הבית חל על הכל, ומועלין בגדוליהן, ואין בהם הנאה לכהנים:

ר"ע מברטנורה חל על הכל. ואפלו בבהמה טמאה ובאבנים **ה**: ומועלין בגדוליהן. שהמקדיש בהמה לבדק הבית, מועל בחלבה. ואם הקדיש תרנגולת, מועל בביצתה. מה שאין כן בקדשי מזבח, שחלב של מקדשים וביצת תורים לא נהנים ולא מועלים: ואין בהן הנאה לכהנים. אבל בקדשי מזבח יש מהם שהבשר נאכל לכהנים ויש מהן שנהנין בעור: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט ה ולשון הרמב"ם, על בעלי מומין ובהמה טמאה, ורש"י כתב, על האבנים ועל העצים. עין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יש בקדשי בדה"ב מה שאין בקדשי מזבח שסתם כו': מה שאמר חל על הכל לפי שהוא חל על מומין ובהמה טמאה מה שאין כן בקדשי מזבח ומועלין בגדוליהן לפי שהמקדיש בהמה לבדק הבית מועלין בחלבה והמקדיש תרנגולת מועלין בביצתה ואין כן קדשי המזבח לפי שהחלב מוקדשין וביצת תורים לא נהנין ולא מועלין כמו שיתבאר בשלישי ממעילה ואין בהם הנאה לכהנים ואינו כן בקדשי מזבח לפי שקדשי מזבח יש מהם נאכלים לכהנים בשרם ויש מהם שנהנים בעורם כמו שהקדמנו ביאורו: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ג

אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית, אין משנין **ו** אותן מקדשה לקדשה, ומקדישין אותן הקדש עלוי, ומחרימין אותן. ואם מתו, יקברו. רבי שמעון אומר, קדשי בדק הבית, אם מתו, יפדו:

ר"ע מברטנורה **אין משנין אותן מקדשה לקדשה**. קדשי מזבח לא יעשה שלמים עולה, ולא עולה שלמים, וכן הקדש לבדק ההיכל אין משנין אותו לבדק המזבח **[ז]**, וכל פיוצא בזה: **ומקדישין אותן**. אקדשי מזבח קאי **[ח]**: **הקדש עלוי**. כגון אם אמר על עולה הרי זו לבדק הבית, מעלין אותה בדמים לפי מה שיש לו בה ונותן לגזבר, פדתנו בערכין, מחרים אדם את קדשיו, אם נדר נותן דמיהו, ואם נדבה נותן את טובתו. כלומר, אם בהמה זו היתה נדר כגון דאמר הרי עלי עולה והפריש זו לנדרו, כיון דאם מתה או נגנבה חיב באחריותה, נמצאת פלה שלו, ונותן כל דמיה לחרם לכהן. והוא הדין נמי אם התפיס לבדק הבית קדשי מזבח. ואם נדבה, דאמר הרי זו עולה, דאם מתה אינו חיב באחריותה, נמצא שאין לו חלק בה אלא טובת הנאה, דרשאי לטל דבר מעט כדי שיתן עולה זו לכו בתו כהן **[ט]**, ואותה טובת הנאה נותן לבדק הבית: **ומחרימין אותן**. אם החרים קדשי מזבח, נותן לכהן את העלוי כדפרישית. אבל קדשי בדק הבית שהתפיסו בין לקדשי מזבח בין לחרמי כהנים, לא עשה ולא כלום, שאינו שלו, ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. כד כתב רמב"ם: **ואם מתו**. קדשי מזבח **[י]**, אפלו לאחר שהוממו, אבל עדין לא נפדו: **יקברו**. ואינו יכול לפדותו ולהאכילן לכלבים. ואפלו למאן דאמר פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, הני מלי כשנטרפה, דאפשר לה בהעמדה והערכה, אבל משמתו דאי אפשר לקיים בהו והעמיד והעריד, אין פודין אותן: **רבי שמעון אומר קדשי בדק הבית אם מתו יפדו**. קסבר רבי שמעון דלא נאמר והעמיד והעריד אלא בקדשי מזבח ולא בקדשי בדק הבית. ואין הלכה כרבי שמעון: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ז]** **אין כו'**. שנאמר בבכור [ויקרא כז] לא יקדיש איש אותו, שלא יעשנו עולה או שלמים, והוא הדין לשאר קדשים שאין משנין אותן מקדשה לקדשה, אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית. הרמב"ם. ואף על פי שיש לומר שלא לדון קדשי בדק הבית מניה, יש לומר דזו אינה אלא אסמכתא. ועין תוספות יום טוב: **[ז]** הרמב"ם. ומשמע דמקל לחמור משנין. והראב"ד השיג דבבדק הבית משנין מזה לזה אפלו מחמור לקל, וכן פרש רש"י, קדשי בדק הבית שהקדיש למזבח לא עשה כלום כו'. ועין תוספות יום טוב: **[ח]** טעמו כדמסיק בדבור ומחרימין. בשם הרמב"ם. וזה לשון התוספות, משום דקדשי מזבח יש עליהן שם הבעלים לפדותו כשהוממו, אבל בקדשי בדק הבית שהקדישו אין לבעלים עליהן יותר משאר אדם: **[ט]** כדי שיטל את העור. רש"י. והתוספות כתבו, כמה אדם רוצה לתן בשור זה לעולה ואף על פי שאינו חיב: **[י]** וכפרוש רש"י במשנה, ולא למידק הא קדשי בדק הבית לא, דאם כן במאי פליגי כו', אלא דהוא הדין קדשי בדק הבית. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדה"ב אין משנין כו': אין משנים אותו מקדושה לקדושה ר"ל אין עושין השלמים עולה ולא העולה שלמים וכן הדומה לזה ואם הקדיש שום דבר לבדק ההיכל אין משנין אותו לבדק המזבח: ומה שאמר ומקדישין אותו הקדש עילוי שב על קדשי מזבח וכבר

בארנו בשמיני מערכין שהקדש בדק הבית נקרא הקדש עילוי: ומחרימין אותם ר"ל חרמי כהנים וכל שכן חרמי בדק הבית וכתוב בברייתא הקדש עילוי קדשי בדק הבית מחרימים אותן חרמי כהנים והם נפדין מאת הכהנים כמו שפודין מחרמי בדק הבית כמו שזכרנו בשמיני מערכין ומקריבין אותם כמו שהיו בתחלה ואז יהיו ראויין אותן הדמים שנפדו בהם לכהנים או לבדק הבית באיזה ענין שיהיה החרם וכל זה הוא בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית כבר אמרו עליהם קדשי בדק הבית שהתפיסון בין לקדשי מזבח בין לחרמי כהנים לא עשה כלום והטעם בזה נראה לעין לפי שהוא דבר שאינו שלו: ואל תעלה על דעתך שיש הפרש בין שאמרנו קדשי ב"ה ובין שאנו אומרים חרמי בדה"ב לפי שהשמות משונין והענין אחד ואמרו ל"ש דאפיק להו בשמה וכו' ואמר רחמנא בפדיון ההקדשות והעמיד והעריך לפיכך אין פודין אלא כל שהוא עומד כמו שהיה עליו לא מי שמת וחכמים אומרים הכל בכלל העמדה והערכה ולפיכך כל שמת אינו נפדה לאחר מיתה ורבי שמעון אומר קדשי בדק הבית אינם בכלל העמדה והערכה ולפיכך תפדה ואפילו לאחר מיתה ואין הלכה כרבי שמעון: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ד

וְאֵלוֹ הֵן הַנִּקְבָּרִים. קִדְּשִׁים שֶׁהִפִּילוּ, יִקָּבְרוּ
{יא}. הַפִּילָה שְׁלֵיא, תִּקְבֹּר. שׁוֹר הַנִּסְקָל, וְעִגְלָה
עֲרוּפָה, וְצִפְרֵי מְצָרַע, וְשֶׁעַר נְזִיר, וּפְטָר חֲמֹר
{יב}, וּבָשָׂר בְּחֶלֶב, וְחֵלֶין שֶׁנִּשְׁחָטוּ בְּעֶזְרָה. רַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, חֵלֶין שֶׁנִּשְׁחָטוּ בְּעֶזְרָה, יִשְׂרְפוּ,
וְכֵן חִיָּה שֶׁנִּשְׁחָטָה בְּעֶזְרָה:

ר"ע מברטנורה וְאֵלוֹ הֵן הַנִּקְבָּרִים. משום דְאִסוּרֵי הַנְּאָה נִינְהוּ: הַפִּילָה
שְׁלֵיא תִקְבֹּר. דְאִין שְׁלֵיא בְּלֹא וְלֹד: וְשֶׁעַר נְזִיר. טְמֵא. דְאֵלוֹ שֶׁעַר נְזִיר
טְהוֹר כְּשֶׁמְגִלַח בְּיוֹם מְלֹאת יָמֵי נְזִירוֹ, בְּשֶׁרְפָה הוּא וְלֹא בְּקִבּוּרָה: חֵלֶין
שֶׁנִּשְׁחָטוּ בְּעֶזְרָה יִשְׂרְפוּ. מְשֻׁם דְּמַחְלָפֵי בְּקִדְּשִׁים שֶׁאַרְעֵי בָהֶם פְּסוּל
טְמֵאָה אוֹ פְּסוּל נוֹתֵר, וְטָעוּ לְמִימַר בְּהוּ נִמִּי יִקָּבְרוּ, וְאַנְן יִלְפִינּוּ מִדְּכֹתִיב
בְּחֻטָּאת בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹף, לְמַד עַל כָּל פְּסוּלִים שֶׁבְּקִדְּשׁ בְּשֶׁרְפָה, הַלְכָּד חֵלֶין

שְׁנֵשְׁחֲטוּ בַעֲזָרָה נְמִי בַשְּׂרָפָה: וְכֹן חִיָּה שְׁנֵשְׁחֲטָה בַעֲזָרָה. וְאַף עַל גַּב דְּחִיָּה לִיכָא לְמַגְזֵר בְּהַ דְּלָמָא טְעוּ לְקַבֵּר קַדְשִׁים פְּסוּלִים, דְּהָא כְּלִי עֲלָמָא יְדַעֵי דְּחִיָּה בְּמִקְדָּשִׁים לִיכָא וְלֹא אֶתִי לְאַחֲלוּפִי, אֲפֹלוּ הִכִּי תִשְׁרָף. וְאִין הִלְכָה כְּרַבֵּי שְׁמַעוֹן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יא}** **יקברו**. הנפלים. רש"י: **{יב}** **ופטר חמור**. ורמיהו האורג מלא הסויט משער נזיר בשק ידלק השק. ומשני כאן בשק כאן בשער. פירש רש"י בשק אי אמרת יקבר אתי אינש ומתהני מניה הואיל ואינו קלה עד לאחר זמן. ומתניתין בשער עצמו שלא נארג, ואידי ואידי בטור או טמא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ואלו הן הנקברים קדשים שהפילו יקברו כו': כל אלו אסורים בהנאה וכבר בארנו הראיה על איסור כל אחד מהם בשני מקדושין והקבלה בידינו לקבור אותה: ושער נזיר הנזכר כאן הוא שער נזיר טמא אבל שער נזיר טהור רוצה לומר כשיתגלח תגלחת טהרה דינו שישרף כמו שבארנו בששי מנזירות ואין הלכה כרבי שמעון: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ה

וְאֵלוּ הֵן הַנְּשָׂרְפִים. חֲמֵץ בְּפֶסֶח, יִשְׂרָף. וְתְרוּמָה טְמֵאָה, וְהַעֲרָלָה, וְכֹלְאֵי הַכֶּרֶם, אֶת שְׂדֵרְכּוֹ לְשָׂרֵף, יִשְׂרָף. וְאֶת שְׂדֵרְכּוֹ לְקַבֵּר, יְקַבֵּר. וּמִדְּלִיקוֹן בְּפֶת וּבְשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה:

ר"ע מברטנורה **חמץ בפסח**. מתניתין רבי יהודה היא, דאמר [פסחים כח:]: נותר בבל תותירו וחמץ בבל תותירו, מה נותר בשרפה אף חמץ בשרפה. ואינה הלכה **{יג}**: **ותרומה טמאה**. דכתיב (במדבר יח) וְאֲנִי הִנֵּה נֹתֵתִי לָךְ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתַי, בְּשֵׁתֵי תְרוּמוֹת הַפְּתוּב מִדְּבַר **{יד}**, אַחַת תְּרוּמָה טְהוֹרָה וְאַחַת תְּרוּמָה טְמֵאָה, וְכָתִיב לָךְ, שְׁלֹף תִּהְיֶה לְהַסִּיקָהּ תַּחַת תֵּבַשְׂיֶלֶךְ: **ערלה**. מכלאי הכרם גמר, וכלאי הכרם דכתיב (דברים כב) פֶּן תִּקְדָּשׁ, תוֹקֵד אֵשׁ: **את שדרכו לשרף**. אערלה וכלאי הכרם קאי, אכלים של ערלה ושל כלאי הכרם שדרכו לשרף ישרפו, משקין שאין דרכו

לְשָׂרֵף יִקְבְּרוּ: וּמִדְּלִיקֵי בֶּפֶת וּבִשְׁמֵן שֶׁל תְּרוּמָה. מִשּׁוּם דְּכָלֵּל תְּרוּמָה טְמֵאָה עִם חֶמֶץ בְּפֶסַח וְעֵרְלָה וְכֹלֵאֵי הַכֶּרֶם דְּאִסּוּרֵי הַנֶּאֱמָר נִינְהוּ, כִּי הֵיכִי דְלֹא תִטְעֵי לֹמֵר שְׂגָם תְּרוּמָה טְמֵאָה אֲסוּרָה בְּהֶנְאָה, הַדָּר תִּנָּא וּמִדְּלִיקֵי לַהֲנוֹת בֶּפֶת וּבִשְׁמֵן שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט {ג} שְׂחַכְמִים חוֹלְקִים עָלָיו. וְעֵינֵי תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ד} דִּישׁ אִם לְמִקְרָא. וְלִמָּאן דְּאָמַר יֵשׁ אִם לְמִסְרַת יֵשׁ דְּרִשּׁוֹת אַחֲרוֹת בְּמִסְכַּת שֶׁבֶת דָּף כ"ה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ואלו הן הנשרפים חמץ בפסח ישרף בתרומה כו'. סתם זה לרבי יהודה שאומר אין ביעור חמץ אלא שריפה וכבר בארנו בשני מפסחים שדברו נדחה: ומה שאמר את שדרכו לישרף שב על ערלה וכלאי הכרם ומה שיש מהם אוכלין שאפשר לשורפן שורפין אותם ומה שיש מהם שאי אפשר לשורפן קוברין ולפי שזכר תרומה טמאה בכלל מה ששורפין ואלו שזכר שהן אסורים בהנאה ר"ל חמץ וערלה וכלאי הכרם כמו שבארנו בקדושין מספק שלא יעלה על הדעת שהתרומה טמאה אסורה בהנאה הרי חזר ובאר שמותר ליהנות בהם הכהנים ואינו אסור אלא אכילתה בלבד כמו שבארנו פעמים ואמר ומדליקין בפת ובשמן של תרומה רוצה לומר אם נטמאת השמן של תרומה הרי הכהן מדליק בו וכן אם נטמאת הפת הרי זו שורפו להסקת תנור דרך משל ומבשל בו תבשיל אבל בתנאי והוא שצריך לתת אותו הפת בין העצים והשמן לשום אותו בכלי מטונף כדי שלא יאכל פן יכשל האוכל והוא אינו יודע וכבר בארנו ענין זה סוף תרומות: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ו

כָּל הַקְּדָשִׁים שֶׁנִּשְׁחָטוּ חוּץ לְזִמְנָן וְחוּץ לְמִקְוֵי, הֵרִי אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל. אֲשֶׁם תָּלוּי, יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יִקְבְּרוּ {ז}. חֲטָאת הָעוֹף, הַבָּאָה עַל סָפֵק, תִּשְׂרָף. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יִטִּילְנָה לָאֲמָה. כָּל הַנִּשְׂרָפִין לֹא יִקְבְּרוּ, וְכָל הַנִּקְבְּרִים לֹא יִשְׂרָפוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם

רָצָה לְהַחְמִיר עַל עֲצֻמוֹ לְשָׂרֵף אֶת הַנִּקְבָּרִים, רִשָּׁאִי. אָמְרוּ לוֹ, אֵינּוּ **[כא]** מֵתָר לְשָׁנוֹת :

ר"ע מברטנורה **חוץ לזמנו**. על מנת לאכלן חוץ לזמנו או חוץ למקומו : **ישרפו**. מדכתוב בחטאת באש תשרף, למד על כל פסולים שבקדש שהן בשרפה **[טו]** : **אשם תלוי**. אם שחטו וקדם זריקת דמו נודע לו שלא חטא, דהשתא הוי חלין בעזרה **[טז]** : **חטאת העוף הבאה על הספק**. כגון אשה שהפילה ספק ולד ספק רוח, כיון דחטאת יולדת מן העוף הוא כדכתוב (ויקרא יב) ובן יונה או תר לחטאת, מביאתה על הספק, דהואיל ואינה נקטרת לא אכפת לן אי זרק דם על הספק, ואינה נאכלת, דשמא לאו ולד הנה וחלין היא זו ונבלה, דאין חלין נאכלים במליקה, ותשרף, דהויא כשאר קדשים פסולים : **יטילנה לאמה**. אמת המים היתה עוברת בעזרה ויוצאת לנחל קדרון. ואידי דעוף רד הוא מתמקמק ויוצא בקלות המים : **כל הנשרפין לא יקברו**. דלמא חפר אינש ומשפח להו ואכיל להו **[יח]** : **וכל הנקברין לא ישרפו**. משום דכל הנקברין אפרן אסור. וכל הנשרפין כגון חמץ ותרומה וכלאים, אפרן מתר לכבוס בגדים. וכן כל הנשרפין דהקדש, נמי אפרן מתר **[יט]**, חוץ מתרומת הדשן דכתב ביה רחמנא (שם ה) ושמו אצל המזבח. ותניא, ושמו, בנחת. ושמו, פלו **[כ]**. ושמו, שלא יפזר : **רבי יהודה אומר כו'**. ואין הלכה כרבי יהודה בכל הנד תלתא בבי דמתניתין : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[טו]** ומהאי טעמא נמי בשר קדש וכן המנחה שנטמאו או נפסלו או נותרו כו'. ועין תוספות יום טוב : **[טז]** רש"י. ולפום ריהטא פתב כן. דהא רבנו סבירא להו במשנה ד', דחלין שנשחטו בעזרה בקבורה. אבל בריש פרק ו' דכרתות פתב דאף על גב דבקבורה האי הוי כזבח פסול. ועין שם : **[יז]** **יקבר**. והכי נמי פליג בחטאת העוף. ובתורת כהנים דריש מפי קדש הם, הם בשרפה ולא חטאת העוף ואשם תלוי בשרפה. תוספות : **[יח]** אבל בנקברין אף על גב דאיכא נמי למיחש להכי, מפל מקום אי אפשר לשרפו, דאפרן אסור בהנאה. והואיל והנשרפין אפרן מתר אתי למתהני מניה, ואי אפשר לומר שאפר אלו יקבר, לפי שאין ביד כל אדם לחלק בין אפר לאפר איזהו בקבורה ואיזהו בשרפה, ואתי למטעי. הלכך אמרו אותן שאפרן אסור יקברנו בעצמו. נראה לי : **[יט]** צריך עיון טעמא מאי. ואומר מורי הרמ"ר דנשרפין כיון שצוה הכתוב לשרפן אחר שעשה כאלו נעשית מצותו, ואין לדבר שנעשית מצותו ומועליו בו, הכי נמי כיון שנעשית מצותו הלך אסוריה. אבל הנקברים דלא הטעין הכתוב לשרפן משוץ אסוריהו לעולם. תוספות : **[כ]** וכיון דטעון גניזה אסור בהנאה. רש"י : **[כא]** אינו כו'. שאף על פי שהוא מחמיר בשרפתה. הרי הקל באפרן. שאפר הנקברים אסור. הרמב"ם : **[ט]** תימה, דלמאי נפקא מנה מתחשבין באפי נפשיהו כו'. אבל הרמב"ם פתב ומחשבין לה מה שראוי להם כו'. ולפיכך נראה לי להגיה בדברי הר"ב ונפדין בשוין והשאר לפי חשבון. ועוד יש לומר, דדעתו כדעת התוספות דהנפקא מנה שלא חשבין להו המדרון. ועין תוספות יום טוב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל הקדשים שנשחטו חוץ לזמנן וחוץ למקומן כו': כבר בארנו בהוריות שכל מה שחייבים בזדונו כרת ובשגגתו חטאת קבוע חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי ואע"פ שהוא ספק ואינו ודאי שעשה העון הזה אינו מותר לאכול מבשרו לכהנים כשהודע לו שלא חטא אחר שחיתת האשם כמו שיתבאר בסוף כריתות וכן כתוב באשם תלוי אשם הוא אשם אשם לה' וכתוב בספרי אשם יכול לכהנים ת"ל לה' רוצה לומר שאין לכהנים בו שום דבר לאכול אותו: ואמה הוא המעבר היוצא מן המזבח לנחל קדרון ר' יהודה אומר מנתחה אבר אבר וזורקה לאמה ומתגלגלת לנחל קדרון וזו היא חטאת העוף הבאה על ספק כגון שתהא ספק זבה כמו שבארנו בשני מערכין כל הזבות הטועות מביאות קרבן ואין נאכל לפי שאין מותר לאכול חטאת ואשם אלא אחר שיהא חיובו ודאי ר"ל חיוב אותו הקרבן ומפני מה אמרו חכמים אינו רשאי לשנות לפי שעיקר כל (הנשרפין) [הנקברין] אפרן אסור ונשרפים דהקדש אפרן מותר זולתי תרומת הדשן בלבד והוא האפר שמסירין מעל המזבח שהוא אסור ואעפ"כ אין מותר לאבדו ואמרו ושמו בנחת ושמו כולו ושמו שלא יתפזר ר"ל שלא יתן אותו בפני הרוח או בפני השטף או כל כיוצא בהם רק מצניעין אותו במקומו המוכן לו. ואין הלכה כר' יהודה בכולם:

סליק פירוש המשניות להרמב"ם מסכת תמורה בס"ד (רמב"ם)

